

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

2014

Bc. Radek Reichert

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Učitelství pro střední školy

Studijní obor Učitelství základů společenských věd pro střední školy

Diplomová práce

**Postavení geografie ve vzdělávacím systému SŠ
v Plzeňském kraji**

Bc. Radek Reichert

Vedoucí práce:

Mgr. Pavel Červený

Katedra geografie

Fakulta ekonomická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně pod vedením Mgr. Pavla Červeného, s použitím pramenů a literatury uvedené v bibliografii.

V Plzni dne 16. 12. 2014

Poděkování:

Děkuji Mgr. Pavlovi Červenému za podnětné připomínky, proděkanovi PhDr. Davidovi Šancovi, Ph.D. a členům Akademické obce za důvěru a trpělivost v průběhu mého studia a zvláštní poděkování patří mé partnerce a mým rodičům za neutuchající podporu, která umožnila vznik této práci.

Obsah

1 ÚVOD	1
2 TEORETICKÁ ČÁST	5
2.1 Vzdělávací systém České republiky	5
2.2 Reforma vzdělávacího systému.....	7
2.3 Prameny vzdělávání	11
2.3.1 Bílá kniha	11
2.3.2 RVP	12
2.3.3 ŠVP	14
2.3.4 Kurikulum.....	16
3 CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU S OHLEDEM NA STŘEDOŠKOLSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ A VÝUKOVÝ PŘEDMĚT ZEMĚPIS.....	19
3.1 Střední vzdělávání a jeho vymezení	19
3.1.1 Všeobecné vyšší sekundární vzdělávání.....	20
3.1.2 Odborné vyšší sekundární vzdělávání.....	21
3.2 Obsah vzdělávání na středních školách	21
3.2.1 Všeobecné vzdělávání.....	Chyba! Záložka není definována.
3.2.2 Odborné vzdělávání.....	Chyba! Záložka není definována.
3.3 Učební plán.....	22
3.4 Geografie	23
3.4.1 Geografie jako vědní obor	24
3.4.2 Geografie jako vzdělávací oblast.....	26
4 METODIKA - KONSTRUKTIVNÍ ČÁST	28

4.1 Postup provedení výzkumu a sběru dat	28
4.1.1 Koncipování popisu	28
4.1.2 Metoda výběru škol.....	29
4.1.3 Metoda sběru dat.....	30
4.2 Přehled postavení předmětu Zeměpis	31
4.2.1 Obecné formy realizace.....	31
4.2.2 Realizace zeměpisu na gymnáziích	36
4.2.3 Realizace zeměpisu na obchodních akademiích	58
4.2.4 Realizace zeměpisu na SOŠ a SOU	Chyba! Záložka není definována.
4.2.5 Realizace zeměpisu na SŠ a na odborných školách	Chyba! Záložka není definována.
5 VYHODNOCENÍ - DISKUSE	65
6 ZÁVĚR	66
7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	67
7.1 Literatura.....	67
7.2 Prameny	69
7.3 Internetové zdroje	69
8 RESUMÉ	71
9 PŘÍLOHY.....	72

1 ÚVOD

Od doby kdy člověk začal aktivně poznávat svět, kdy se snažil nahlédnout za jevy a mnohá zdání, rozpoznat onu Pravdu, začal též svá poznání pojmenovávat a třídit. Z opakujících se jednotlivých zkušeností vytvářel generalizací zákony, které mu pomáhaly postoupit k dalším a složitějším poznáním, jaký to ten svět vlastně je. Člověk si začal vytvářet vztah a především porozumění ke světu. Za pomoci slov, příměrů, nákresů, obrazců, čísel; na základě vlastní zkušenosti. Od neznámého k známému, aby pak za pomoci objasnění známého mohl odkrývat neznámé. Tento postup poznávání dal vzniknout prvním metodám systematické vědecké práce. Přesto samotná metoda postupu poznávání a objasňování neznámého by sama o sobě byla krátkozrakým přístupem na cestě k lidskému rozvoji. To co činí z každé metody účinný nástroj pro dosahování různorodých potřeb a cílů je schopnost či dovednost tu konkrétní metodu adekvátními prostředky předat další generaci.

Proces předávání není ničím menším, než procesem vzdělávajícím. V jakékoli formě se realizuje naše snaha nabyté poznatky rozvinout u druhých, pak můžeme tvrdit, že tento rozvoj probíhá ve vzdělávacím procesu. Je samozřejmé, že vzdělávací proces je nad stupněm našeho vlastního samo-vzdělávání. Především ten vzdělávací proces, který vyžaduje zaučení, správné vysvětlení, vystihující vhledy, zobecnění aj. Vzdělávací proces je dnes už přítomen v naší každodennosti. Dokonce víme, že to co nás činí lidskými bytostmi, je krom našich biologicky a společensky podmíněných schopností, zručnost se od druhých učit, tedy vzdělávat se. Vzdělávání se tak stalo pomyslnou alfa a omegou lidského vývoje a z něj utvářeného osobního rozvoje. Dnes ovšem také víme, že tento osobní rozvoj našich znalostí, schopností a dovedností není možný bez společenské podpory. Vzhledem ke způsobu života, který moderní člověk žije, vyvstává otázka; jaká společenská podpora je pro něj adekvátní? Co nebo kdo z člověka učiní člověka moderního, postmoderního, člověka kulturního?

Odpověď, jednu z možných, nalezneme v kontinuální návštěvě vzděláváním se zabývajících specializované instituce. Nabídnuté vzdělávání je v takové instituci realizováno a řízeno centrálně, v našem případě státem zřizovanými úřady, jako je ministerstvo školství České republiky. Člověk tedy může najít oporu ve vzdělávacích, tedy školských státních zařízeních.

Do roku 1989 to tak bylo veřejností přijímáno, po tomto roce však nastupuje i v oblasti vzdělávání transformace myšlenek a postupů práce jak vzdělávat a k jakým cílům vzdělávání má vést. Rozsáhlá polemika na téma vzdělávání se od té doby odehrává v pedagogických, odborných i laických kruzích dodnes. Podíváme-li se na realizaci vzdělávání v oblasti, kterou nazýváme zeměpis či v našem případě geografie, reprezentovaná v úvodu zmíněným našim světem, všimneme si podobné polemiky jako u vzdělávání samotného. Podstatou každého vyučovaného předmětu v českém školství je jeho vzdělávací obsah a cíle, k nimž vzdělávání skrze vyučovací předměty vede. Je ale otázkou, jak tyto cíle naplnit, a to nejen v obecné rovině, ale také v samotném vyučovacím předmětu typu Zeměpis.

Daná práce se tak snaží zorientovat se ve vzdělávacím procesu, který je v našem případě reprezentovaný státním školským systémem vzdělávání. To je realizováno na několika úrovních. Úroveň dotýkající se našeho tématu postavení geografie ve vzdělávacím systému je střední vzdělávání nebo také vyšší sekundární vzdělávání. V teoretické části bude čtenář uveden do základní struktury vzdělávacího systému České republiky. Od jednotlivých typů po charakteristiku konkrétních témat, která se vzdělávání dotýkají. Dále v práci bude rozvíjena problematika transformace vzdělávání, v našem konkrétním případě půjde o tzv. kurikulární reformu, která po vzoru západních zemí přináší do českého školství nový pohled na vzdělání a s tím spojené nové metody práce, jak takové vzdělávání adekvátně realizovat. Proto v další části budeme rozebírat dokumenty, které jsou součástí této reformy.

V kapitole následující se zaměříme na charakteristiku vzdělávacího systému v České republice s důrazem na středoškolské vzdělávání. Dle metodiky Organizace vzdělávací soustavy ČR roztřídíme a zpřehledníme jednotlivé vzdělávací stupně a úrovně. Dotkneme se druhů a typů vzdělávání v oblasti střední vzdělávání. A bude vysvětleno, co je myšleno obsahem geografického vzdělávání.

V konstruktivní části uvedeme metodiku práce. Nastíněním postupu práce plynule přejdeme k náhledu na obsah výzkumného šetření. A z vybraných dat vybereme konkrétní informace ve vztahu k posilování pozice zeměpisu ve vzdělávacím procesu na středních školách v Plzeňském kraji.

V závěru dojde k zodpovězení naléhavých otázek, které si v práci si kladu jako např.; jaké postavení má geografie ve vzdělávacím systému České republiky? A jaké postavení získává v praktickém provedení na středních školách?

Z položených otázek vyvstávají tyto zamýšlené cíle práce:

a) získat přehled nad tématy geograficky orientovanými, které lze ve vzdělávacím procesu nalézt, ale především je lze uplatnit a rozvíjet na jiných školských zařízeních.

b) charakterizovat vzdělávací systém, z pohledu zařazení geografie, jako předmětu i oboru, ale též jeho přesahu

c) uvést typy školských zařízení a tabulací doložit konkrétní předměty a jejich harmonogram časové nákladnosti v průběhu vzdělávacího procesu

d) vyvodit důsledky z probíhajícího geografického vzdělávání a navrhnout oblasti posilování, rozvoje možného potenciálu dalšího geografického vzdělávání a samotného smyslu zařazování geografických témat do výuky

Z výše uvedeného vzniká několik hypotéz:

1. Hypotéza: Je-li to svět, co geografie nahlíží, popisuje a zkoumá, pak by její postavení mělo být nejen důležité, ale také ve své obecné rovině ve vzdělávání závazné, tradičně ukotvené a celospolečensky vážené.

2. Hypotéza: Pokud je vzdělávání v předmětu geografie nahraditelné mezipředmětovými vztahy a jinými formami výuky geografických témat, pak je postavení geografie snižováno, a tak geografie jako předmět ze vzdělávacích programů pomalu zmizí.

Postup, jak dospět k ověření pravdivosti či nepravdivosti hypotéz a zda došlo k naplnění vytčených cílů, se neobejde bez předem prostudované odborné literatury a jejího zapracování do tematických částí práce. Téma postavení vyučovacího předmětu ve vzdělávacím systému, popř. procesu rozebírá v českém prostředí několik autorů. Ke geografickému vzdělávání se odborně vyjadřuje např. Alois Hynek ve sborníku textů *Základy geografického vzdělávání*, Josef Herink a Stanislav Tlach v *Základech zeměpisných znalostí*. Petr Knecht s Eduardem Hofmannem řeší postavení geografie ve vzdělávacím systému v publikaci *K problémům řazení geografického učiva ve školních vzdělávacích programech*. V neposlední řadě se o téma geografie a vzdělávání zajímá Řezníčková Dana a Pavel Červený. S kurikulem se adekvátně vypořádala trojice autorů Janík, Maňák a Knecht v publikaci *Proměny kurikula současné české školy*. Následující totéž téma zpracovala Píšová Michaela a kolektiv ve výzkumné zprávě *Kurikulární reforma na gymnáziích*. Práce přesto nejobsáhleji čerpala z oficiálních státních vzdělávacích dokumentů, které sloužil jako vodítko, rádce, klíč i mistr pro srovnávání vize s realitou.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Vzdělávací systém České republiky

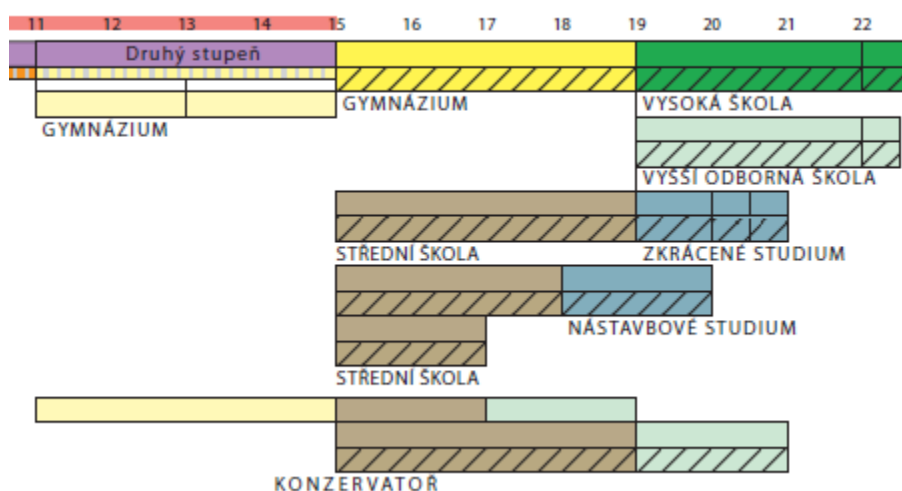
Vzdělávací systém České republiky je na základě historického vývoje víceúrovňový. Každá úroveň si klade specifické vzdělávací cíle, metody jejich dosahování a především oblast její působnosti. To vše odpovídá vzdělanostním a výchovným předpokladům těch, pro které je takové vzdělávání určeno. První úroveň, v níž se jedinci dostává prvního odborně vedeného výukového a výchovného procesu, je úroveň preprimárního vzdělávání. Ta zahrnuje rané dětství, do věku 6 let.¹ Ponecháme-li stranou výjimky, pak pro většinu následuje po šestém roce vstup na následující vzdělávací stupeň. Úroveň primárního vzdělávání začíná vedle odborného, také systematický a cílený výchovně-vzdělávací proces. Ten se odehrává především v oblastech předmětového vyučování. Výchovně-vzdělávací proces je naplňován skrze výuku konkrétních předmětů (např. český jazyk, matematika, přírodověda, vlastivěda). Každý takový předmět má definovanou svoji oblast zájmu, na základě témat, která mu jsou přisuzována, popř. z pozice vědeckosti, jde o oblasti poznání tou odpovídající vědou zkoumaná. A tak tematicky např. předmět Přírodověda vychází z oblastí zájmu výzkumu Země, biosféry, biologie a dalších. Primární vzdělávání tak přináší nový pohled na svět. Po absolvování povinných pěti let v primárním vzdělávání se jedinec rozhoduje, zda zůstane a dokončí své vzdělání na tzv. základní škole, nebo se rozhodne pro vstup do tzv. nižšího sekundárního všeobecného či odborného vzdělávání. Varianta jako druhá zvolená ve vzdělávacím systému České republiky znamená, vzdělávat se na gymnáziu nebo na konzervatoři. Budeme-li vycházet ze všeobecně známých fakt, pak vzdělávání na gymnáziu je, co do počtu zájemců, vytíženější. Po ukončení, jak základní školy, tak gymnázia, případně konzervatoře, následuje úroveň vyššího sekundárního vzdělávání. Opět **ve vymezení** na

---

¹ Organizace vzdělávací soustavy České republiky, 2007/08, s. 66.

všeobecné a odborné. Vyšší sekundární vzdělávání je však oproti nižším úrovním vzdělávání více diferencované a zároveň prvním, po jehož dosažení získává jedinec společensky uznatelnou kvalifikaci k výkonu profese, popř. dovednosti, vědomosti a schopnosti ke vstupu na vyšší úroveň vzdělávání. Přestože vzdělávání je z filosofického hlediska bráno za celoživotní proces, je vzdělávací soustava České republiky zakončena terciárním vzděláváním. To je zajištěno na univerzitách, vysokých školách, vyšších odborných školách a různých typech nástavbových studií.

V zájmu našeho tématu je oblast, vymezená jako vyšší stupeň sekundárního vzdělávání. Tato úroveň je klasifikována též jako tzv. střední vzdělávání, proto lze o něm mluvit, jako o vzdělávání na střední škole.² Dle uvedeného schématu je do úrovně středního vzdělávání zahrnuto několik odlišných typů školských zařízení. Vedle sebe stojí vzdělávací zařízení orientovaná na všeobecné a odborné znalosti a dovednosti, jako jsou gymnázia, střední školy, střední odborné školy, obchodní akademie, lycea a se specifickým postavením konzervatoře.³

Obr.: Organizace vzdělávací soustavy České republiky

² Organizace vzdělávací soustavy České republiky, 2007/08, s. 92.

³ MŠMT ČR. Vzdělávací soustava. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/vzdelavaci-soustava>>.

2.2 Reforma vzdělávacího systému

Reformy vzdělávacího systému byly vždy otázkou politické přízně. Zda k reformě dojde a za jakých podmínek, to vše přicházelo v úvahu jen tehdy, když vládní orgány uznaly takovou reformu legitimní reakcí na vývoj potřeb celé společnosti. Není proto překvapující, že o reformě zaměřené na vzdělávání, se začalo na politické úrovni hovořit a jednat až se změnou doposud trvajících politického režimu. Přestože, malé vlny změn se projeví už v období socialismu, nastolení decentralizovaných změn mělo teprve přijít.

Po roce 1989, v návaznosti na listopadové změny ve společnosti, přichází uvolnění politické přízně, a do politického diskursu vstupuje téma reforma vzdělávání. Budeme-li přemýšlet o současné tzv. kurikulární reformě, pak je nejprve nutné porozumět jejímu konceptuálnímu vymezení, z jakých společensko-politických idejí vychází a jaké cíle si stanovuje.

V souladu s převažujícím pojetím je *kurikulum* chápáno jako „obsah vzdělávání (učivo) v širším slova smyslu a proces jeho osvojování, tj. jako veškerá zkušenost žáka (učícího se), kterou získává ve školském (vzdělávacím) prostředí, a činnosti, které jsou spojeny s jeho osvojováním.“⁴

Samotné kurikulum má tři roviny svého působení ve vzdělávacím systému. První rovinou je zamýšlené kurikulum, které je vymezeno v hlavních dokumentech školní vzdělávací politiky. Mezi tyto dokumenty řadíme Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, Rámcové vzdělávací programy a v neposlední řadě Školní vzdělávací programy. Druhou rovinou je kurikulum realizované, a to konkrétním zapracováním

---

⁴ Maňák, Janík, Švec, 2008, s. 14.

kurikulárních cílů a obsahů do výukových forem a metod. Poslední rovinou kurikula je jeho osvojení, jde o tzv. dosažené kurikulum.⁵

Pro účely obsahu této práce se zaměříme na první dvě roviny, především z důvodů, že dosažené kurikulum je předmětem evaluace a tím spadající pod oblast dozoru České školní inspekce a orgánů pověřených MŠMT ČR. Zamýšlené kurikulum je vlastní ideou všem závazným dokumentům, které jsou schváleny pro realizaci reformy školství. Tato reforma se opírá o několik zásadních rysů, které charakterizují samotnou změnu státní vzdělávací politiky.

Prvním rysem je změna řízení státní vzdělávací politiky. V duchu ideje decentralizace se celý vzdělávací systém rozložil na několik subjektů, různě odpovědných za celkové vzdělávání. Z pochopitelných důvodů je stát jako zřizovatel a garant vzdělání nadále ústředním subjektem. Stát zajišťuje legislativní a provozní rámec pro výkon následujících subjektů. Vedle státu, a zároveň Vládě podřízeno, je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (též MŠMT ČR). MŠMT ČR v návaznosti na stát naplňuje legislativní a provozní rámec. Schvaluje závazná pravidla a podílí se utváření jednotné koncepce vzdělávání, jako stanovení cílů a obecných obsahů vzdělávání. Vedle toho dohlíží na plnění kurikulární reformy, evaluaci, přerozdělování financí a dává podporu nižším podřízeným subjektům. Hlavním výstupem MŠMT je zamýšlené kurikulum ve své praktické formě, tedy Rámcové vzdělávací programy.

Druhým rysem je autonomie jednotlivých subjektů. S decentralizací přišla změna od uzavřeného systému k systému otevřenému. Proklamovaný přínos je připisován vyšší účasti konkrétních realizátorů ideje a náplně národního vzdělávacího programu. Dokonce samotné postavení pedagogů, v roli učitelů, se mění z pozice reprodukcí na

---

⁵ Janík, T., Maňák, J., Knecht, P. Proměny kurikula současné české školy: vize a realita, 2010, s. 13-15.

pozici tvůrčí a utvářející.⁶ V tomto novém přístupu ke vzdělávání se vedle učitelů stávají dalšími aktéry výsledného vzdělávacího obsahu i rodiče a jejich požadavky, nakonec se zohledňují potřeby a možnosti samotných žáků.⁷ Tzv. školní vzdělávací program je otevřeným dokumentem, kterým konkrétní školy realizují svůj vzdělávací záměr, s přihlédnutím k závazným národně vzdělávacím koncepcím, jako je Bílá kniha a z ní vycházející Rámcové vzdělávací programy. A právě v těchto školních vzdělávacích programech jsou učitelé těmi hybnými aktéry a tvůrci reálné vzdělávací politiky. Na základě nového přístupu ke vzdělávání, se z učitele stává spoluautor změn. Přestává být pouhým vykonavatelem vyšších nařízení a začíná přebírat vícero „pravomocí v rozhodování o charakteru kurikula, ale též odpovědnost za žádoucí výsledky.“⁸ Tato svoboda dána poslednímu článku vzdělávací soustavy, je zároveň svobodou svázanou právě s odpovědností za vzdělávací proces a jeho naplnění. Úlohu vzdělávání na státní úrovni lze vnímat spíše jako vize o tom jakých cílů by vzdělávání mělo u žáků dosáhnout. Zda, ovšem tyto vize budou naplněny a úspěšně realizovány, to záleží na schopnostech pedagogů-učitelů.

Vedle decentralizace, vzniku autonomních subjektů vzdělávání, přichází další změna v oblasti, dle jakého klíče naplnit ony vzdělávací vize, tedy jaké má být pojetí školního vzdělávání a jakých cílů má být dosahováno. Po vzoru reforem uplatňovaných v západních evropských zemích, se i náš systém vzdělávání začal přiklánět k důrazu na zavedení kritéria naplňování kompetencí.⁹ Tyto kompetence, označované jako klíčové, jsou charakterizovány jako „to, co v žácích budujeme bez ohledu na konkrétní učivo jednotlivých předmětů. Jsou to takové znalosti,

---

⁶ Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů, 2005, s. 5.

⁷ RVP ZV 2005, s. 115.

⁸ Janík, T., Maňák, J., Knecht, P. Proměny kurikula současné české školy: vize a realita, 2010, s. 11.

⁹ Janík, T., Maňák, J., Knecht, P. Proměny kurikula současné české školy: vize a realita, 2010, s. 17.

dovednosti, postoje a hodnoty, kterými má škola vybavit všechny žáky především proto, aby byli schopni řešit problémy a úkoly, se kterými se setkají v běžném životě a které je vybaví takovými schopnostmi a vlastnostmi, že budou ochotni se dále vzdělávat.“¹⁰ Klíčové kompetence jako soubor vědomostí, dovedností a postojů jsou tím kritériem, které se učitelé snaží naplnit. Nakonec všechny subjekty jsou přes veškerou svoji autonomii právně a funkčně propojeny, a společnou participací se podílejí na utváření a realizování vzdělávání na území České republiky.

Čtvrtým rysem, který se vztahuje k novému přístupu státu ke vzdělávání, je přeměna encyklopedického pojetí vzdělávání. Klíčové kompetence jsou zaváděny právě v tomto duchu. Potřeby mladých lidí se mění v návaznosti na proměny společenského prostředí, v němž chtějí žít a uplatnit své vědomosti. Proto se ustupuje od koncepcí vzdělávání, které kladly za prvotní znak úspěšného vzdělání nabyté vědomosti a schopnost jejich reprodukce. Jak se píše v Bílé knize; „úlohou školy bude poskytnout systematickou a vyváženou strukturu základních pojmů a vztahů, které umožní zařazovat informace do smysluplného kontextu vědění i životní praxe. Půjde o vyváženost poznatkového základu kurikula, rozvoje kompetencí i osvojení postojů a hodnot. Bude prohloubena vzájemná provázanost mezi cíli, obsahem vzdělávání a kompetencemi, důraz bude kladen na získání klíčových kompetencí.“¹¹ Současný systém školství se tak odvrací od atomizovaného a kvantitativního získávání vědomostí, a přiklání se k propojování vědomostí a vytváření komplexních schopností, dovedností a postojů pro život a praxi.¹²

Obohacení o nové obsahy je dalším znakem, jak vytvořit vzdělávací obsah odpovídající dynamice celospolečenských a globálních změn. Reakce na mnohé události, celosvětového či vnitřně společenského dění,

---

¹⁰ Šibová, M., Hučínová, L., Krčková, S. K čemu jsou v ŠVP klíčové kompetence a výchovné a vzdělávací strategie, 2006.

¹¹ Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, Bílá kniha, 2001, s. 34.

¹² RVP ZV 2005, s. 10.

se ve školství projevily vznikem nových předmětů, popřípadě předmětných či mezipředmětových témat. Ty se staly adekvátní odpovědí a zároveň jedním z dalších obsahů zanesených v národní vizi o podobě vzdělávání.

2.3 Prameny vzdělávání

2.3.1 *Bílá kniha*

Bílá kniha, neboli Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, vznikla na základě vládou schváleného nového konceptu vzdělávání 7. dubna 1999. Prioritou a zároveň východiskem se staly tzv. vzdělávací cíle. S tím se rozvoj budoucího vzdělávání měl ubírat jasně daným rámcem, který by byl nejen teoreticky vymezený, tedy ve smyslu jak se bude učit, ale zároveň v jakých časových intervalech se tyto vzdělávací cíle zrealizují. Bílá kniha se tak měla stát závazným dokumentem, poplatným celému vzdělávacímu sektoru. Z dnešní pozice můžeme říci, že schválením vládou dne 7. února 2001 se stal tento dokumentem závazným.¹³

Nosnou myšlenkou Bílé knihy je její aktuální výpověď o potřebách dnešní a budoucí společnosti, v oblastech vzdělávání a následného uplatnění získaného vzdělání v životě, ve společnosti a ve státě. Proto je také pojata jako systémový projekt, který formuluje ideje, jak takové vzdělávání má probíhat. Je zároveň základním kamenem, z něhož nejen koncept vzdělávání vychází, ale také o něj jakákoli forma vzdělávání může opřít. Její výlučné postavení není dáno pouze její formalitou, vládním usnesením, zákonnou legislativou, ale také její schopností být dokumentem poradním, dynamickým a odpovědným. Vždy lze namítat, že školství, jako vzdělávající instituce, si neumí poradit s rychle se měnícími potřebami společnosti a ekonomickými trendy, až do okamžiku, kdy předkládané vzdělání je v souladu s ucelenou a jednotnou ideou, jak

---

¹³ Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha. 2001, s. 7-8.

takové vzdělávání má v České republice probíhat a zároveň je adekvátně nastavené v naplňování proklamovaných cílů vzdělávání. V opačném případě jsou na vině ne vzdělávací instituce, ale právě onen koncept, dle kterého se řídí. To z Bílé knihy činí odpovědný dokument za výsledky vzdělávacích institucí.¹⁴ A to i navzdory tomu, že praktické naplňování a realizace vizí uvedené v Bílé knize, je v odpovědnosti jednotlivých školských zařízení.

2.3.2 RVP

Rámcové vzdělávací programy (dále též jako RVP) jsou nepochybně novým systémem učebních dokumentů, „vycházející z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě.“¹⁵ RVP jako nástupce starších učebních dokumentů¹⁶, ze kterých se vycházelo při vytváření učebních osnov, přináší odlišný přístup k sestavování toho, co a jak se bude učit. Pro RVP je charakteristický důraz na autonomii školy a zodpovědnost přenesenou na učitele. V RVP jsou tak např. uvedeny pouze vzdělávací obory, a škola sama má pak z nich vytvářet své předměty. Vzdělávací obsah je v tomto přístupu variabilní oblastí odpovídající vzdělávacím záměrům konkrétní školy. Do vzdělávacího obsahu jsou zahrnuté jak očekávané výstupy, tak učivo. Na učitelích záleží jaké očekávané výstupy a učivo bude v hodině realizováno, přesto jejich vzdělávací obsah je závazně v RVP daný. Vedle toho je nezbytnou součástí RVP postup, jak vyučovací hodinu hodnotit a reflektovat tak naplňování očekávaných výstupů.¹⁷ RVP reaguje na vize vycházející z konceptu národního vzdělávání, tak aby pokrylo oblast celoživotního učení. Podporuje vzdělávání založené na komplexním přístupu, možnost navazovat a ukončovat vzdělávací proces, bez ztráty

---

¹⁴ Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha. 2001, s. 7-9.

¹⁵ Balada, J. Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, 2007, s. 6.

¹⁶ Standardy vzdělávání na gymnáziu.

¹⁷ Manuál ŠVP G, s. 97.

už nabytých vědomostí a dovedností, např. na předešlé škole. Je více otevřený vůči inkluzivnímu vzdělávání, aby i žáci se speciálními vzdělávacími potřebami získali možnost se účastnit na plnohodnotném vzdělávacím procesu. „Formuluje očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání.“¹⁸

Rámcové vzdělávací programy jsou návodem jak uchopit koncepty vzdělávání obsažené v Bílé knize, a tak určující pro vytváření následných školních vzdělávacích programů. Hlavním konceptem je realizace výuky formou naplňování tzv. klíčových kompetencí. Zkráceně se jedná o tyto¹⁹:

- a) kompetence k učení
- b) kompetence k řešení problémů
- c) kompetence komunikativní
- d) kompetence sociální a personální
- f) kompetence občanská
- g) kompetence k podnikavosti

Existují různé přístupy k pojetí klíčových kompetencí. V našem případě postačí, seznámit se s přístupem, který odpovídá koncepci českého vzdělávacího systému. Jak v úvodu bylo řečeno, svět se mění, a to velmi dynamicky a na všech úrovních lidského života. Proto se začalo měnit, nebo lépe, uvažovat o přeměně vzdělávání, aby ve školních zařízeních získané vědomosti a schopnosti byly poplatné takto dynamicky se měnícím životním podmínkám. První myšlenky tohoto druhu se začaly v pedagogice objevovat od druhé poloviny 20. století. Nakonec v evropských pedagogických kruzích zavládl konsenzus, co je myšleno kompetencemi, ve smyslu vzdělávacím, a jaké ty kompetence to jsou.

---

¹⁸ Balada, J. Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, 2007, s. 6.

¹⁹ Tamtéž, s. 9.

V průběhu této diskuze se objevily i první definice. Aby taková definice mohla nabýt všeobsláhlého a zároveň extrahovaného pojetí ve vztahu k předmětu, k němuž se váže, musela mít přesah přes veškerá povolání a formy lidského života. Kompetence se měly stát plnou součástí vzdělávání, ne jako další forma výuky či výchovy, ale jako proces, skrze který je žák rozvíjen na všech pro život a praxi důležitých úrovních.²⁰ Na půdě Evropské unie byly nakonec definovány jako „přenosné a univerzálně použitelné soubory vědomostí, dovedností a postojů, které potřebuje každý jedinec pro své osobní naplnění a rozvoj, pro zapojení se do společnosti a úspěšnou zaměstnatelnost.“²¹ V českém vzdělávání „došlo k porovnání klíčových kompetencí zanesených v RVP s pojetím v evropských dokumentech až v období 2006-2007, což vedlo ke vzniku inovované koncepce klíčových kompetencí, která se skládá z výše sedmi zmíněných.“²²

2.3.3 ŠVP

Školní vzdělávací program (též ŠVP) je pokračovatelem v námi naznačovaném řetězci školské vzdělávací reformy. Základním východiskem pro obsah a směřování v ŠVP jsou rámcové vzdělávací programy. Jak však už samotný název napovídá, vzdělávání se z obecnější úrovně, která je pro RVP charakteristická, přesouvá na úroveň dotýkající se živého vzdělávacího procesu, jež se odehrává v různých typech školských zařízení. Rámcové vzdělávací programy tak dávají prostředky k realizaci a Školní vzdělávací program pomocí těchto prostředků realizuje ono vzdělávání. Specifikem školních vzdělávacích programů je jejich zacílenost a propojení s praktickou stránkou života. Vedle závazných doporučení, co ŠVP má obsahovat a v jaké formě by mělo být realizováno, je pro vznik ŠVP důležitá reflexe „potřeb

---

²⁰ NÚOV, K vývoji konceptu klíčových kompetencí, dostupné na <<http://www.nuov.cz/k-vyvoji-konceptu-kk>>.

²¹ Hučínová, L. Klíčové kompetence – nová výzva z EU I., 2005.

²² NÚOV, K vývoji konceptu klíčových kompetencí, dostupné na <<http://www.nuov.cz/k-vyvoji-konceptu-kk>>.

regionálního trhu práce a možností uplatnění absolventů.²³ Taková reflexe je netýká jen středních odborných škol či středních odborných učilišť, ale i na gymnáziích a v obchodních akademiích staví své vzdělávací programy na faktorech společensko-ekonomického klimatu. Už v metodice tvorby školních vzdělávacích programů²⁴, v níž je postup práce při vytváření konkrétních vzdělávacích programů, se upozorňuje na dodržování základních principů, na základě kterých vznikají nejen školní vzdělávací programy, ale také učební osnovy, které podporují realizaci klíčových kompetencí ve výchovných a vzdělávacích strategiích. Jaký význam je přikládán právě realizaci klíčových kompetencí a výchovně-vzdělávacím strategiím, se dozvíme, vezmeme-li v potaz co je cílem vzdělávání, co si žáci mají ze školy do života odnést. Novátorským přístupem ke vzdělávání je, že obojí se realizuje bez ohledu na konkrétní učivo. Dá se říci, že klíčové kompetence a výchovně vzdělávací strategie sami o sobě jsou nad-předmětové. Pomocí nich každá škola vybavuje své žáky takovými znalostmi, dovednostmi, schopnostmi, postoji a hodnotami, které žáky mají připravit na řešení problémů a úkolů s běžným životem spojených. A zároveň klíčové kompetence poslouží žákům jako nadstavba, která jim umožní využít nabyté znalosti.²⁵

---

²³ Kašparová, J. a kol. Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU, 2007, s. 11.

²⁴ Manuál ŠVP G, s. 97.

²⁵ Šibová M., Hučínová, L., Krčková, S. K čemu jsou v ŠVP klíčové kompetence a výchovné a vzdělávací strategie, 2006.

2.3.4 Kurikulum

Kurikulum je možné chápat jako „seznam vyučovacích předmětů a jejich časové dotace pro pravidelné vyučování na daném typu vzdělávací instituce.“²⁶ Nebo dle Pedagogického slovníků, jako „obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, jejich plánování a hodnocení.“²⁷ Samozřejmě tímto výčtem se rozsáhlý obsahu kurikulární reformy nevyjmenovává.

„Vymezení kurikulárního obsahu je úzce spojeno s cíli, které si daná společenská formace vytyčuje vzhledem k existenčním podmínkám a potřebám svého dalšího rozvoje.“²⁸ Přestože žádná konkrétní definice nám nevyjmenuje všechny aspekty vztažené na kurikulum a jeho význam, těm, které jsme si vybrali, můžeme přisoudit jistý společný znak všech kurikulárních snah. Tím je především snaha o rozvoj jedince ve společnosti a jeho uplatnění, jak po stránce pracovní, tak po stránce kulturně společenské. Tato snaha je pak snahou ideovou, neb ze společnosti vyvstává potřeba po odpovídajících řešeních stávajících celospolečenských změn. Dynamika rozvoje společnosti je s přístupem ke globálním prostředkům komunikace, výměny, učení a osobního rozvoje, natolik citelná v každodenních situacích, že je vhodné se začít tázat, jak na tento jev reagovat z úrovně vzdělávací instituce. Neb právě vzdělávací instituce jsou klíčovými prostředníky mezi vývojem jedince a jeho uvedením do společnosti.

Adekvátní reakcí v našem kontextu byla už zmíněná kurikulární reforma, která by měla přinést proměnu vzdělávacího systému České republiky. O výsledku této snahy, především vedené záměrem MŠMT, je předčasné spekulovat, přestože odborná kritická diskuze už probíhá. Pro

---

²⁶ Guinn, A., Kratochvíl, O., Matušíková, I. Úvod do učitelství, 2007, s. 71.

²⁷ Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. Pedagogický slovník, 2013, s. 51.

²⁸ Janík, T., Maňák, J., Knecht, P. Proměny kurikula současné české školy: vize a realita, 2010, s. 11.

naše záměry je relevantní samotný význam reformy a její obsahový rámec.

Realizace kurikula je, v rámci naplnění hlavní myšlenky decentralizace, přenesena na úroveň jednotlivých škol. Tato odpovědnost je promítnuta v naplňování a uskutečňování práv, kurikulem daných. Konkrétně jde o následující práva a povinnosti²⁹:

(a) upravit obsah učebních osnov jednotlivých předmětů v rozsahu 30 % hodinové dotace, a to jak změnou proporcí, tak doplněním či vypuštěním učiva;

(b) vytvořit vlastní vzdělávací program, který však musí projít schvalovacím řízením na MŠMT, rámec pro tvorbu programu je nastaven od roku 1995 tzv. Standardem základního vzdělávání;

(c) volit učebnice z nezávislých nakladatelství dle vlastního výběru školy: bez omezení s tzv. schvalovací doložkou MŠMT (od roku 1994 potvrzení o kvalitě učebnice), za nastavených pravidel i bez schvalovací doložky;

(d) volit ze tří oficiálních vzdělávacích programů a jejich modifikací;

(e) v rámci učebních plánů těchto programů rozhodovat o časové dotaci některých předmětů v konkrétním ročníku (limit je dán počtem hodin za určité období školní docházky), tato pravomoc v čase významně narůstá;

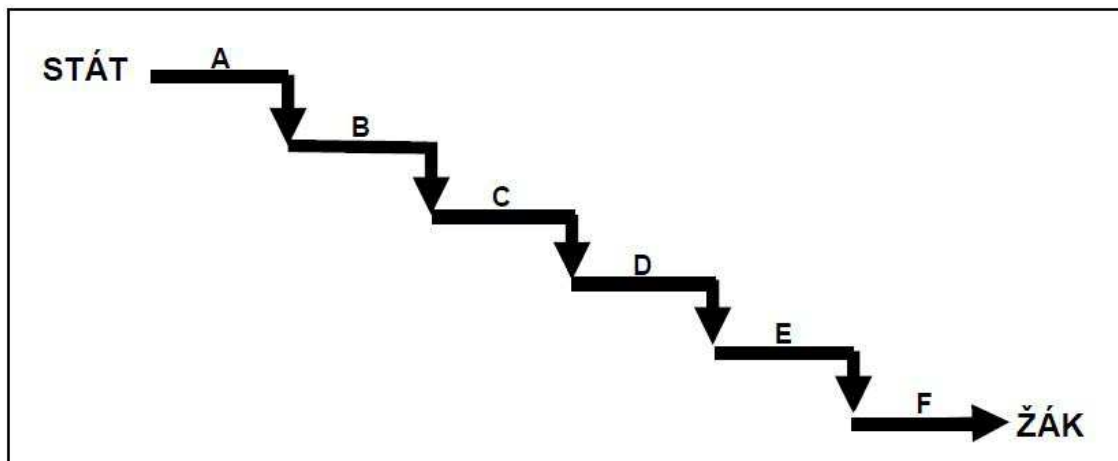
(f) organizačně uzpůsobovat výuku dle potřeb školy, což znamená i možnost pracovat v duchu zvolené alternativní pedagogické koncepce.

Kurikulární reforma tak přináší zcela nový systém učebních dokumentů a strategii jejich řízení. Ta se odehrává, jak bylo výše

---

²⁹ Prášilová, 2008, s. 274. (Na základě Metodického pokynu MŠMT ČR k postupu při úpravě vzdělávacího procesu škol a školských zařízení, čj. 18 276/98-20).

naznačeno, na dvou úrovních – státní a školní.³⁰ Kurikulární reformu iniciuje státem pověřené Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a výstup, tedy naplnění kurikulárních cílů ve vzdělávání, je realizován ve školách, a jejich objektem, či příjemcem je v konečném důsledku žák, viz následující obrázek. Od iniciátora po příjemce vede kurikulární proces přes vzdělávací dokumenty různého stupně závaznosti ve vztahu k vnitřní náplni daných dokumentů. Bílá kniha, jako konceptuálně navržený dokument, je výchozím vzdělávacím pramenem. Její koncept je konkretizován a přiblížen praktické rovině vzdělávacího prostředí skrze různé typy rámcových vzdělávacích programů. Co Bílá kniha naznačila, a rámcové vzdělávací programy konkretizovaly, to na praktické úrovni realizují školská zařízení ve formě školních vzdělávacích programů. V ŠVP je následně uveden, nejen cíl vzdělávání, ale jak s využitím učebních plánů, učebních osnov a obsahu předmětů tyto vzdělávací cíle konkrétně naplnit, tedy transformovat je u žáků ve vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty.

Obr.: Způsob řízení kurikula v českém vzdělávacím systému

A – Bílá kniha; **B** – RVP; **C** – ŠVP; **D** – Učební plán; **E** – Učební osnovy; **F** – Obsah předmětu

³⁰ Organizace vzdělávací soustavy České republiky, 2007/08, s. 113.

3 CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU S OHLEDEM NA STŘEDOŠKOLSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ A VÝUKOVÝ PŘEDMĚT ZEMĚPIS

3.1 Střední vzdělávání a jeho vymezení

V návaznosti na vymezení školského vzdělávacího systému České republiky, je třeba si vymežit už zmíněné střední vzdělávání, které je oblastí zájmu této práce. Dle metodiky Organizace vzdělávací soustavy České republiky se střední vzdělávání třídí s ohledem na formu, konkrétně jaký druh vzdělávání je zprostředkován a zároveň s ohledem na dobu studia a podobu jeho ukončení.³¹ V České republice tak existují tři vzdělávací programy v oblasti středního vzdělávání³²:

a) Střední vzdělání uskutečňované v období 1-2 let studia. V tomto programu jsou odborné školy, odborná učiliště nebo praktické školy.

b) Střední vzdělání uskutečňované v období 2-3 let, zakončené výučním listem. Jedná se o program, který se realizuje na středních odborných učilištích.

c) Střední vzdělávání uskutečňované po dobu 4 let. Tento program je zakončen maturitní zkouškou a umožňuje studentům ucházet se o vyšší typ vzdělávání, terciární. Má všeobecný nebo odborný charakter. Všeobecné vzdělání se dostává studentům na gymnáziích, odborné vzdělání je záležitostí středních odborných škol, popř. středních odborných učilišť.

Přes pestrost výše vyjmenovaných vzdělávacích programů středního vzdělávání je v oblasti našeho zájmu jen několik z nich. Důvodem je především didaktické zaměření, které se projevuje v obsahu

---

³¹ Organizace vzdělávací soustavy České republiky, 2007/08, s. 18.

³² Tamtéž, s. 92-93.

učebního plánu konkrétních středních škol. Tento rozdíl, který vzniká specializací středních škol či typem vzdělávacího programu, je pro předkládanou práci značně významný. Pokud je cílem práce sledování, v jaké formě se vyskytuje geografické vzdělávání na konkrétních středních školách, pak kromě určení, že jde o školu spadající do vyššího sekundárního vzdělávání, je též podstatné, zda v učebním plánu je geografické vzdělávání vůbec zahrnuto.

Nejprve si vymezíme výběr škol, tématem této práce dotčených. Dle definice obecných cílů, je střední vzdělávání orientováno na rozvíjení vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot. Samozřejmě v plynulé návaznosti na předešlé dosažené vzdělání. To vše je rozpracováno právě už ve zmíněných dvou typech středního vzdělávání, které jsou charakterizovány v následujících podkapitolách.

3.1.1 Všeobecné vyšší sekundární vzdělávání

Probíhá ve školních zařízeních typu gymnázií. Gymnázia realizují buď čtyřletý nebo osmiletý nebo šestiletý vzdělávací cyklus. Vzhledem k pojetí všeobecného vzdělávání, je gymnázium stupněm vzdělávání, které připravuje studenty na vstup do terciárního vzdělávání.³³ Přesto je tu obsahový rozdíl mezi těmito třemi typy gymnázií. Budeme-li striktní ve vymezení vyššího sekundárního vzdělávání, pak ze všech tří typů je pouze čtyřleté gymnázium školským zařízením odpovídající standardům střední školy.³⁴ V případě šestiletého a osmiletého gymnázia je nutné vymezit, jakého stupně se tato práce dotýká. Stupně jsou dva, a to nižší a vyšší. Nižší stupeň tak odpovídá vzdělávání, které je realizováno na základní škole, tedy v primárním vzdělávání. Vyšší stupeň pak odpovídá charakteru čtyřletých gymnázií, i s jejich učebními plány. Oproti nižšímu

---

³³ Organizace vzdělávací soustavy ČR, 2007/08, s. 98.

³⁴ Národní přiřazovací zpráva České republiky, 2011, s. 24.

stupni jsou klíčové kompetence na vyšším stupni orientovány k podnikavosti.³⁵

3.1.2 Odborné vyšší sekundární vzdělávání

Probíhá ve školních zařízeních typu střední odborná škola, střední odborné učiliště a na středních školách, typu obchodní akademie. Odborné vzdělávání je určeno konkrétní specializací každé střední školy. Vedle orientace na ekonomické a zdravotnické zaměření, jsou zde i střední školy orientované na stavebnictví, průmyslovou výrobu, zemědělství, lesnictví či životní prostředí. Klíčové kompetence tak opět směřují k podnikavosti a cílem dosaženého odborného vzdělání je „připravit žáka na úspěšný, smysluplný a odpovědný občanský i pracovní život (...), učit se poznávat, učit se pracovat a jednat.“³⁶

3.2 Obsah vzdělávání na středních školách

Před účinností a zavedením reformních snah o podobu cílů ve vzdělávání a kmenového učiva, zanesených aktuálně v Rámcových vzdělávacích programech, určených pro terciární vzdělávání, se obsah vzdělávání řídil dle pokynů stanovených v dokumentech jako je Standard vzdělávání ve čtyřletých gymnáziích a Standard středoškolského odborného vzdělávání.³⁷ Jak už bylo nastíněno v předešlých kapitolách, věnujících se řízení vzdělávání, právě tyto Standardy vzdělávání se staly stavebními kameny pro vznik nejen samotných rámcových vzdělávacích programů, ale také pro vznik decentralizačního řízení vzdělávání a autonomie následně vznikajících obsahů vzdělávání v rovině např. učebních plánů či kmenového učiva. Dnes jsou učebními dokumenty, schválené MŠMT, rámcové vzdělávací programy. Jejich rozdělení je taktéž provedeno na základě typů jednotlivých středních škol.

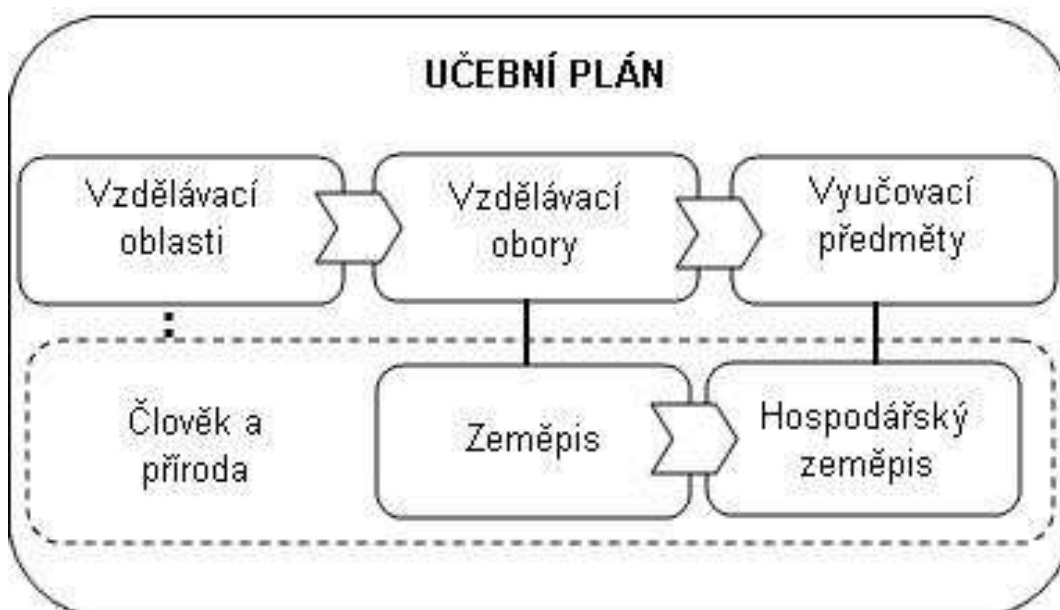
³⁵ Charakteristika vzdělávacího systému v ČR.

³⁶ Organizace vzdělávací soustavy ČR, 2007/08, s. 99.

³⁷ Tamtéž, s. 109.

3.3 Učební plán

„Učební plán představuje souhrn základních informací o organizaci vzdělávání na úrovni vzdělávacích oborů podle RVP a podle vyučovacích předmětů jako součásti ŠVP na konkrétní škole.“³⁸ Učební plán středních škol zahrnuje vzdělávací oblasti, vzdělávací obory a vyučující předměty. Tato strukturalizace vzdělávání je charakteristická svými vztahy podřízenosti a nadřazenosti, viz následující grafické znázornění.

Obr.: Učební plán, vlastní zpracování.

Dle učebního plánu lze nejen pochopit strukturu vzdělávání, tedy z čeho např. učitel vychází, učí-li předmět Hospodářský zeměpis, ale také profilaci školy. Tu zas veřejnosti přiblíží konkrétní vzdělávací obory. Učební plán lze chápat v několika rovinách. Na základě už zmíněného, jde o rovinu organizace vzdělávání, skladbu vyučovacích předmětů a jejich časovou dotaci a rovinu obsahové náplně vyučovacích předmětů.³⁹

³⁸ Houdková, J., Červený, P. Postavení zeměpisu v rámci ŠVP, 2009, s. 1.

³⁹ Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů na gymnáziích, 2007, s. 75.

Učební plán lze přirovnat k jakési vnitřní stavební kostře vzdělávacího programu konkrétní školy. Jelikož jeho existence je pevně dána podmínkami vycházejících z nadřazených dokumentů. Aby učební plán byl po formální stránce správně, musí každý tvůrce školních vzdělávacích programů dodržet jistá kritéria. Prvním kritériem je, že by měl být zorganizován do tabulky, způsobem aby to odpovídalo vzdělávací úrovni, v případě např. gymnázií jejich členění na nižší a vyšší stupeň. Druhým kritériem je přesnost či výstižnost, jaké názvy přináleží povinným předmětům. Třetím kritériem je, že musí uvádět k jednotlivým předmětům časovou dotaci a pro jednotlivé ročníky celkový počet hodin. U gymnázií se pak celkový počet hodin uvádí též pro oba stupně zvlášť, a zároveň se hlídá jejich celkový součet, který by měl být v souladu s RVP. Čtvrtým kritériem je zanesení minimální časové dotace pro danou vzdělávací oblast, kterou je nutno rozdělit mezi vyučovací předměty v té dané oblasti. Správně sestavený učební plán má, krom výše uvedených a splněných kritérií, také poznámkový aparát. Ten vysvětluje, z jakých oborů byl předmět vytvořen, pokud má odlišný název než vzdělávací obor. Dále se do poznámek uvádí konkrétní seznam volitelných předmětů, pokud nejsou v učebním plánu explicitně vyjmenovány. Také sem patří nepovinné předměty a jiné formy realizace výuky, např. kurzy, pravidelné exkurze, integrované části vzdělávacího obsahu.⁴⁰

3.4 Geografie

Jak v úvodu bylo nastíněno, chceme-li získat odpovědi na otázky jak funguje svět, co se v něm odehrává a jak se nás to dotýká, pak odpovídající odpovědi nalezneme v okruhu zájmu oboru a předmětu geografie. Přestože geografie není oborem vše-vysvětlujícím, má nesporné kompetence pro vysvětlení jevů týkající se přírodního a kulturního obrazu světa. O jaké jevy jde a co je myšleno onou geografii, čím se geografie zabývá, to je třeba nejprve upřesnit.

---

⁴⁰ Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů na gymnáziích, 2007, s. 75-81.

3.4.1 Geografie jako vědní obor

Na geografii lze nahlížet z více úrovní. První z nich ukazuje geografii jako „soubor vědeckých disciplín zabývajících se krajinou sférou, vztahy mezi systémem přírodního prostředí a systémem lidské společnosti v prostoru a čase, jejich složkami a geosystémy.“⁴¹ Jde především o přístup založený na odbornosti, který zahrnuje porozumění, zkoumání, popis a vysvětlování - prostorovosti míst, typů a forem území a krajin, charakteristiku oblastí a regionů a nakonec vznik a vývoj zemských a vesmírných procesů.⁴²

Historie vymezení geografie, co je jejím předmětem zájmu, kde lze uplatnit geografické myšlení, je v české akademické společnosti vzhledem k ostatním vědeckým disciplínám čerstvým jevem. Pro vymezení české geografie se mnozí autoři obracejí ke koncepcím dvou českých geografů. První koncepci formuloval J. Demek souhrnně roku 1987 a druhou koncepci M. Hampl roku 1971. Na základech těchto dvou koncepcí je doposud stavěna pozice a vymezení geografie, ať už jde o její teoretickou oblast nebo tu vzdělávací. Dle koncepce J. Demka je geografie složena ze čtyř základních korpusů: krajinnou sférou, fyzicko-geografickou sférou, socioekonomickou sférou a kartografií. Oproti tomu M. Hampl přichází s koncepcí, v revidované verzi roku 2001, v níž se zabývá vývojovou složitostí a aktivitou systémů ve vztahu k jejich kvalitativní úplnosti. Na základě této koncepce přichází se třemi subsystemy, dle hlediska kvalitativní úplnosti (komplexity). Prvním subsystemem je lidský druh se svým zasazením do sociálního a ekonomického prostoru. Druhým je subsystem sociální, zahrnující vztahy a struktury vztahů a vzájemné jejich postavení. Třetí subsystem se orientuje na sociogeografickou oblast, kde lidé a jejich vztahy interagují s vnějším přírodním prostředím.⁴³

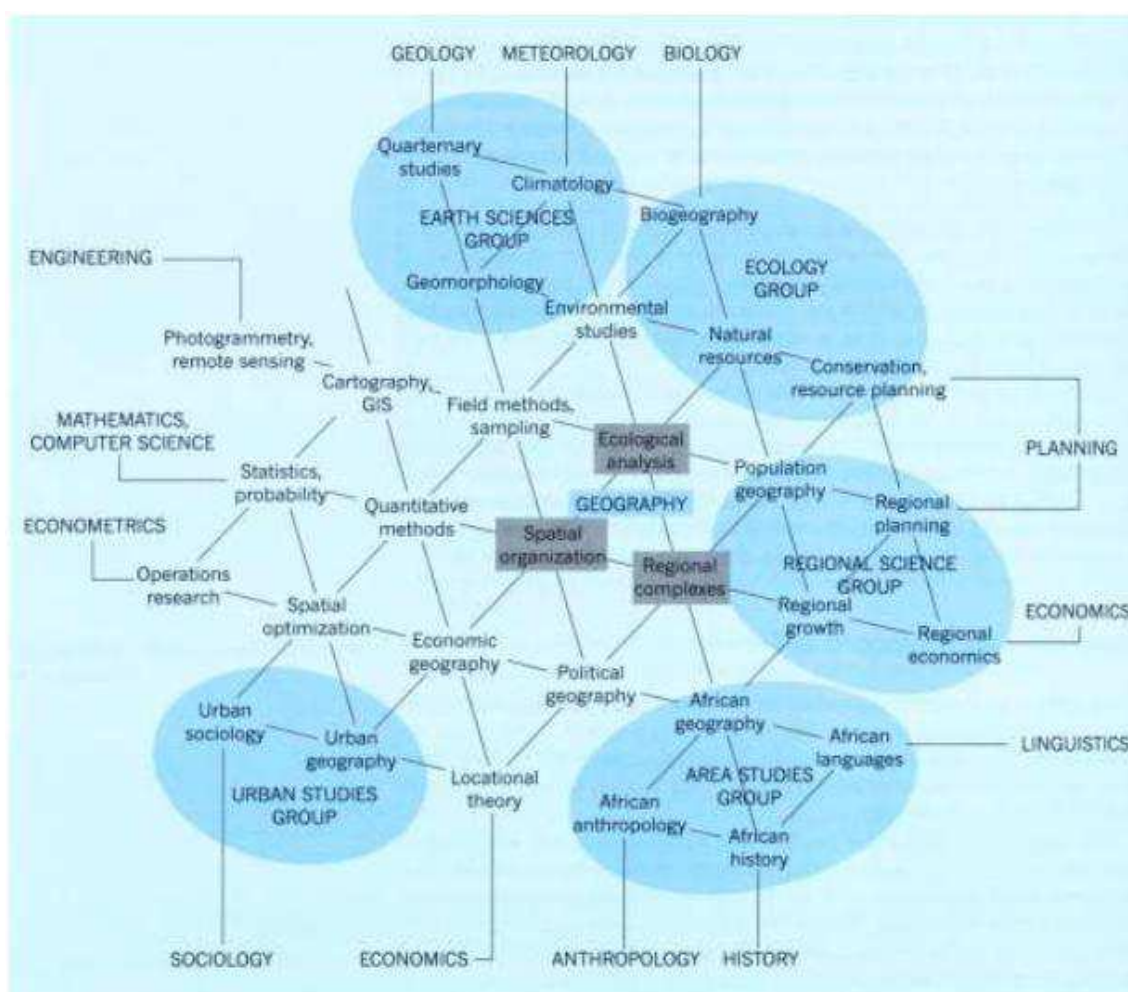
---

⁴¹ Encyklopedický slovník, 1993, s. 338.

⁴² Hynek A, Vávra J, Dešifrovací klíč k současným geografickým, 2011, s. 4.

⁴³ Tamtéž, s. 15-17.

Přestože obě zmíněné koncepce mají své místo v diskusi o vymezení geografie, neubírá se česká geografická obec jen k těmto vymezením. Na našem území rezonovaly i práce a koncepty zahraničních autorů. Na základě kritické reflexe problematiky vymezení geografie, stanul do popředí se svým moderním konceptem slovenský geograf René Matlovič. Ve svém konceptu se přiklání k pojetí geografie vytvořené britek Peterem Haggettem. Přínosné pro vymezení geografie je jeho model vztahů, které nalézáme mezi geografii a dalšími obory, viz obrázek.⁴⁴

Obr.: Spojení mezi geografii a jinými vědními obory, dle P. Haggett, 2001.

⁴⁴ Hynek A, Vávra J, Dešifrovací klíč k současným geografii, 2011, s. 20-21.

3.4.2 Geografie jako vzdělávací oblast

Geografické vzdělávání vychází z oboru geografie, jakožto vědecké disciplíny. Problematika vymezení obsahu, co je předmětem výuky, je stejně komplikovaná jako vymezení samotné geografie ve svém oboru. Mnohá vymezení se spokojí s tvrzením, že geografie jako vzdělávací oblast je integrací přírodovědné a společenské složky. Jiná tvrzení následují více odbornost a smysl geografického vzdělávání, pak charakterizují geografické vzdělávání jako „prolínání fyzické a humánní geografie způsobem, aby studenti porozuměli sobě, svému vztahu k Zemi a k jiným lidem na světě.“⁴⁵ Český geograf Alois Hynek se ke geografickému vzdělávání vyjadřuje tak, že jde o vzdělávání zeměpisem, v tom významu, že „integruje přírodovědné poznatky ve své fyzickogeografické části a humánní poznatky ve své socioekonomické části.“⁴⁶ Co ovšem z odborné stránky geografie vyplynulo je, že jako obor není bez vlivů a vztahů ke svému okolí či z oblastí jiných oborů. Dá se soudit, že díky oblastem typických pro geografii, jako je prostorovost, je geografie vědou schopnou tvořit nové vztahy napříč spektrem vědeckých oborů. Tato univerzální schopnost přihlásit se ke slovu i mimo svoji tradiční oblast zájmu, dává geografii přeci jen výjimečnější postavení ve vzdělávání. A. Hynek na tuto specifičnost geografického vzdělávání poukazuje v díle *Geographium*, viz následující obrázek. Ten předkládá předmět geografie na základě pochopení, že obsah např. geografického vzdělávání není jen o místech, vzájemných vztazích přírodních jevů, ale také „o smyslu, významu, výkladu, vysvětlení světa, v němž žijeme.“⁴⁷

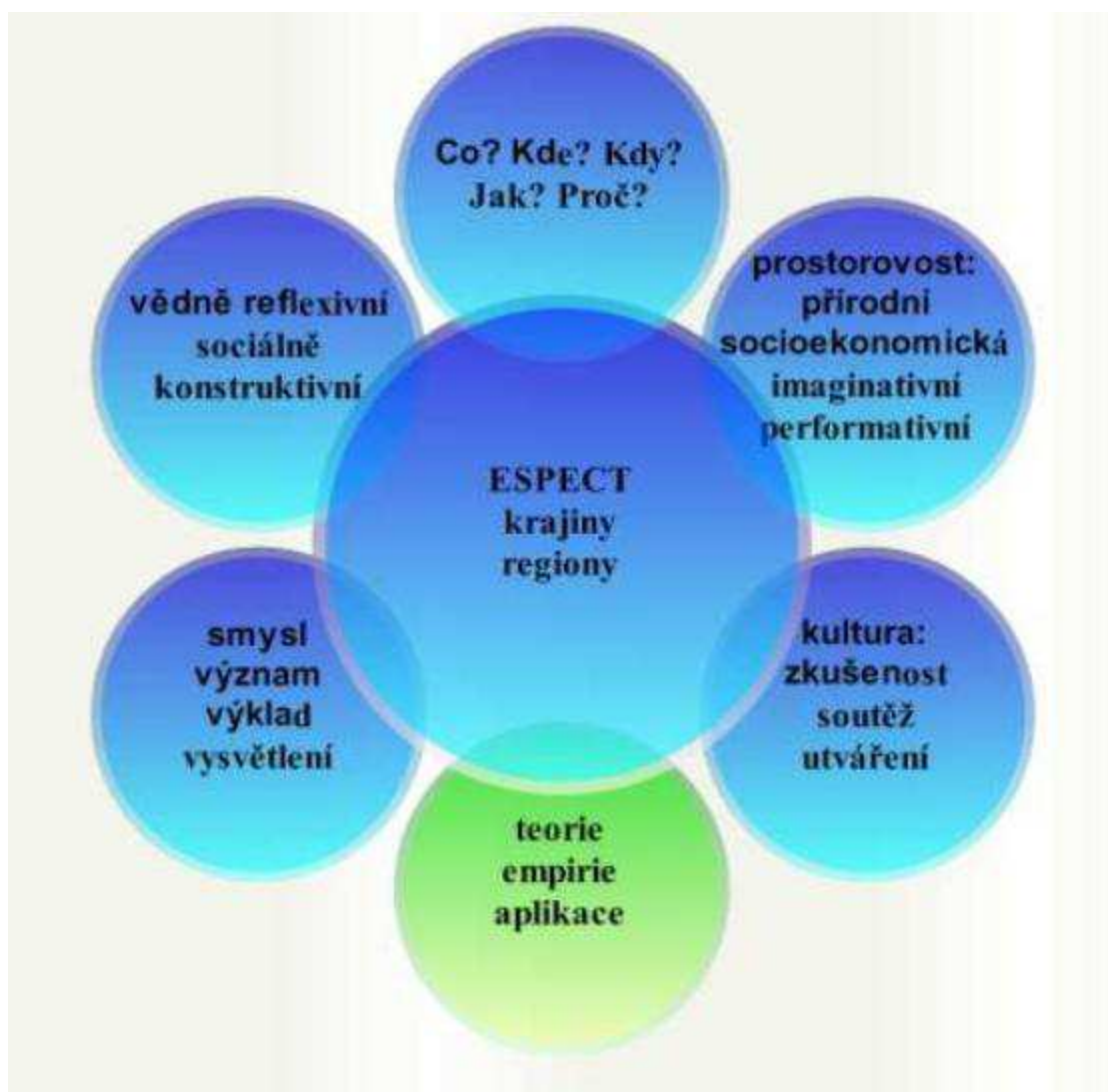
---

⁴⁵ Hynek A, Vávra J, Dešifrovací klíč k současným geografii, 2011, s. 12.

⁴⁶ Hynek A., Vzdělávání zeměpisem. Školní vzdělávací programy, 2000, s. 2. Dostupné z [www:<http://svp.muni.cz/ukazat.php?docId=226.>](http://svp.muni.cz/ukazat.php?docId=226).

⁴⁷ Hynek A, Vávra J, Dešifrovací klíč k současným geografii, 2011, s. 30.

Obr.: Geographium, dle A. Hynek, 2008.

Geografické vzdělávání je tedy vzdělávání nejen faktografické a popisné, ale také interpretativní. V tomto ohledu je velkým přínosem pro vzdělávání zeměpisem právě ona kurikulární reforma, skrze niž se navržených cílu dosahuje realizací klíčových kompetencí. Jejichž obsahová stránka je též orientována na vyvozování a interpretaci, než pouze na zapamatování a memorování.

4 METODIKA - KONSTRUKTIVNÍ ČÁST

V předešlých kapitolách jsme se věnovali popisu a vysvětlování jak funguje vzdělávací systém v České republice. Vedle jeho obecnější roviny, představované konkrétními prameny, z nichž oblast vzdělávání čerpá svůj obsah a význam, jsme nastínili a vymezili tematizované oblasti jako střední vzdělávání a vzdělávání prostřednictvím předmětu Zeměpis. Nyní se práce obrací na rovinu výzkumu, respektive zodpovězení klíčových otázek této práce.

Záměry výzkumné práce

Samotné téma práce, tedy Postavení geografie ve vzdělávacím systému středních škol v Plzeňském kraji, svým názvem už naznačuje směřování výzkumu. Ústřední myšlenkou je reflektování oblastí vzdělávání, které se odehrává na středních školách v prostorově vymezeném regionu, s důrazem na oblasti vzdělávání obsahující zeměpisnou tematiku. V teoretické části byly charakterizovány základní stavební kameny vzdělávacího systému České republiky. Bylo uvedeno, z jakých pramenů vzdělávání vychází. Následuje praktické a reálné realizování postavení předmětu Zeměpis ve vzdělávacích programech konkrétních škol.

4.1 Postup provedení výzkumu a sběru dat

4.1.1 Koncipování popisu

Pro různorodost informací, na které se v práci zaměřujeme, uvádíme pro lepší uchopení dané problematiky jednotné označení všech získaných informací – data. Jde o zobecnění, které nám usnadní formulovat výpovědi ze samotného šetření a výzkumu jako takového. V náležitých partiích pak bude toto zevšeobecnění adekvátně nahrazeno odpovídajícími termíny a pojmy, které budou cílit na získání přehledu o konkrétních faktech a jejich zasazení do struktury různých vztahů.

4.1.2 Metoda výběru škol

Dle výběru z Rejstříku škol a školských zařízení, umístěném na stránkách MŠMT ČR, se v Plzeňském kraji nachází 55 školských zařízení realizující střední vzdělávání a jedna škola realizující vzdělávání formou konzervatoře.⁴⁸ Přirozeným centrem regionu je magistrátní a krajské hlavní město Plzeň. Které svým geografickým postavením v regionu jihozápadních Čech je městem ekonomicky dominantním, polohou v prostoru centralizované, což z něj činí hlavní centrum rozvoje lidského i ekonomického potencionálu v regionu. Kromě Plzně však funkci center mají i některé obce s rozšířenou působností jako jsou Klatovy, Domažlice, Tachov a Rokycany.⁴⁹ Na základě těchto podmínek je příznačné, že v Plzni nalezneme poměrně větší množství středoškolských zařízení než v menších, třebaže samosprávných obcích. Z celkového počtu 56 škol působí na území spravovaném Plzní 6 soukromých školských zařízení, jedno církevní a 18 školských zařízení zřizovaných Plzeňským krajem. Zbylých 31 typů škol je rozmístěno na územích pod správou okolních obcí. Konkrétně se jedná o tyto: Blovice, Bor, Domažlice, Horažďovice, Horní Bříza, Horšovský Týn, Klatovy, Kralovice, Oselce, Planá, Plasy, Rokycany, Spálen Poříčí, Staňkov, Starý Plzenec, Stříbro, Sušice, Tachov a Zbůch.⁵⁰

Příklady konkrétních škol

Veškerá získaná data pochází ze školských zařízení umístěná v prostoru působnosti správy Plzeňského kraje a realizující svůj vzdělávací program v době vzniku práce, tedy v roce 2014. V tabulce se nacházejí relevantní střední školy.

---

⁴⁸ MŠMT, na webu: <http://rejskol.msmt.cz/>.

⁴⁹ Plzeňský kraj, Základní informace o kraji. Dostupné na: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/kategorie/plzensky-kraj>.

⁵⁰ Plzeňský kraj, Seznam škol a školských zařízení. Dostupné na: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/seznam-skol-a-skolskych-zarizeni>.

Všeobecné vzdělávání	Odborné vzdělávání
Církevní gymnázium Plzeň	Církevní SOŠ Spálené Poříčí
Gymnázium a SOŠ Rokycany	SOŠ a SOU Sušice
Gymnázium J. Š. Baara v Domažlicích	Střední průmyslová škola dopravní v Plzni
Gymnázium Stříbro	SOŠ a SOU Horšovský Týn
Gymnázium Tachov	SOŠ Stříbro
Gymnázium Františka Křížíka v Plzni	Obchodní akademie Plzeň
Gymnázium a SOŠ Plasy	Plzeňská obchodní akademie
Gymnázium Jaroslava Vrchlického Klatovy	Sportovní a podnikatelská střední škola Plzeň
Gymnázium Sušice	SOŠ obchodu, užitého umění a designu v Plzni
Gymnázium Blovice	Odborná škola Zbůch
Gymnázium Ludka Pika Plzeň	SOU Planá
Masarykovo gymnázium Plzeň	Střední průmyslová škola Klatovy
Gymnázium Plzeň, Mikulášské náměstí	Střední škola Horažďovice
Sportovní gymnázium Plzeň	SOU obchodu a řemesel Starý Plzenec
	SOU stavební Plzeň
	Střední škola informatiky a fin. služeb Plzeň
	Střední průmyslová škola stavební Plzeň
	SPŠ strojnická a SOŠ prof. Švejcara v Plzni
	Střední průmyslová škola elektrotechnická Plzeň
	SŠ Rokycany
	Střední škola v Boru
	OA a Střední zdravotnická škola v Domažlicích
	SOS a Gymnázium Bean Staňkov
	OA a Střední zdravotnická škola Klatovy

Obr.: Příklady konkrétních škol, výběr dle obsahu vzdělávání

4.1.3 Metoda sběru dat

Na základě vytvořeného seznamu, výše vyjmenovaných školských zařízení vyššího sekundárního vzdělávání, bylo následně přistoupeno k elektronickému průzkumu a sběru vytipovaných dat. Průzkum probíhal na portálech a webových stránkách jednotlivých škol. Informace získané průzkumem jsou oficiálně zveřejněny, tedy přístupné k nahlédnutí laické i odborné veřejnosti. Jednou z charakteristik získávaných dat je právě jejich zpřístupnění veřejnosti, to umožnilo relativně levný sběr dat. Odpadly náklady na cestovní výlohy, papírová zpracování, kopie a tisky. Vzhledem k náročnosti samotného procesu nalézání a výběru adekvátních informací na webových stránkách, nejednotného vzhledu, ani uspořádání, byly

vybrány z celkového počtu škol středního vzdělávání, jen ty, jejichž vzdělávací program nebo oblasti odpovídaly zeměpisným tématům.

4.2 Přehled postavení předmětu Zeměpis

4.2.1 Obecné formy realizace

Střední vzdělávání, reprezentované předloženým výčtem středních škol, se odehrává ve dvou odlišných vzdělávacích přístupech. Jak bylo v minulých kapitolách uvedeno, jde o vzdělávání, buď všeobecného zaměření, nebo odborného zaměření.

Všeobecné vzdělávání

Všeobecné vzdělávání se realizuje většinou ve školních zařízeních gymnaziálního typu. V českém školství vznikly tři specifické vzdělávací programy, jmenovitě: Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (též RVP G), Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou (též RVP GSP) a Rámcový vzdělávací program pro dvojjazyčná gymnázia (též RVP DG).⁵¹

Rámcový učební plán pro čtyřletá gymnázia - výběr

Vzdělávací oblasti	Počet týdenních vyučovacích hodin				Minimální časová dotace za 4 roky
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	
Vzdělávací obory					
Člověk a příroda	P	P	V	V	36
Fyzika					
Chemie					
Biologie					
Geografie					
Geologie					
Člověk a společnost	P	P	V	V	
Občanský a společenskovední základ					

⁵¹ MŠMT ČR, Rámcové vzdělávací programy. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>.

Dějepis					
Geografie					
Volitelné vzdělávací aktivity	V	V	P	P	8
Průřezová témata	<----->				X
Disponibilní časová dotace					26
Celková povinná časová dotace					132

Pramen: Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, MŠMT, 2007.

Poznámky k učebnímu plánu

Časová dotace v jednotlivých ročnících musí být minimálně 27 hodin, maximálně 35 hodin. Pod písmenem P se myslí vzdělávací obsah oborů dané vzdělávací oblasti, který je zařazen v příslušném ročníku dle ŠVP. Písmeno V vypovídá o zařazení vzdělávacího obsahu do dané vzdělávací oblasti, v jakém ročníku se tak stane, to stanovuje ŠVP. Přerušovaná čára značí, že v daném období musí být naplněn vzdělávací obsah vzdělávací oblasti (oboru) vymezený v RVP G. ŠVP pak stanovuje, v jakém ročníku (ročnících) a jakým způsobem se vzdělávací obsah zrealizuje. Písmeno X určuje časovou dotaci, kterou stanovuje ŠVP.

Minimální týdenní časová dotace v jednotlivých ročnících je 27, maximální 35 hodin v souladu se školským zákonem. Celková časová dotace činí za období 1. – 4. ročníku 132 hodin na žáka a je povinná a garantována státem. Přesto si může škola zvolit vlastní časovou dotaci, a to až do výše 140 hodin, ovšem v tomto případě pak jde o limit maximální, neboť časová dotace nad rámec povinné časové dotace není hrazena státem.⁵²

Pro konkrétné vyučovací předměty si škola určí vlastní časovou dotaci, kterou čerpá z minimální celkové dotace určené pro danou vzdělávací oblast či obor, a s ohledem na rámcový učební plán, tak aby

⁵² BALADA, Jan et al. Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. 2007, s. 82.

byl naplněn vzdělávací obsah oboru vymezený v Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia.⁵³ Vedle povinných vyučovacích předmětů jsou pro vzdělávání důležité další formy, jak dosahovat cílů ve vzdělávání.

Volitelné vzdělávací aktivity

Dle RVP jsou volitelné vzdělávací aktivity pro školní vzdělávací programy povinné, respektive jejich zavedení. Co povinné není je jejich vzdělávací obsah, který koresponduje se zaměřením školy. Kolik volitelných předmětů škola žákům nabídne je v kompetencích dané školy. Tak jako předměty, vedou volitelné předměty žáky k rozvoji klíčových kompetencí.⁵⁴

Průřezová témata

Jsou povinnou součástí vzdělávacího obsahu. Škola je realizuje různými přístupy, jako je např.: zavedení samostatného projektu, seminářů, kurzů, besed apod. Nejčastější formou je integrace průřezových témat do vzdělávacího obsahu jednotlivých předmětů. Na vyšším stupni gymnázia probíhá zařazení všech tematických okruhů z průřezových témat v RVP G, ale nemusí tak být v každém ročníku. Rozsah, forma a obsah průřezových témat je v kompetenci školy a zanášejí se do ŠVP. Další častou realizací je samostatný předmět v ŠVP.⁵⁵

---

⁵³ BALADA, Jan et al. Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. 2007, s. 82.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Tamtéž.

Rámcový učební plán pro čtyřletá gymnázia se sportovní přípravou

Vzdělávací oblasti	Počet týdenních vyučovacích hodin				Minimální časová dotace za 4 roky
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	
Vzdělávací obory					
Člověk a příroda	P	P	V	V	36
Fyzika					
Chemie					
Biologie					
Geografie					
Geologie					
Člověk a společnost	P	P	V	V	36
Občanský a společenskovední základ					
Dějepis					
Geografie					
Volitelné vzdělávací aktivity	V	V	P	P	8
Průřezová témata	<----->				X
Disponibilní časová dotace					22
Celková povinná časová dotace					132

Pramen: Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou, MŠMT, 2007.

Odborné vzdělávání

Rámcové rozvržení obsahu vzdělávání v oboru Obchodní akademie

Vzdělávací oblasti a obsahové okruhy	Minimální počet vyučovacích hodin za celou dobu vzdělávání	
	týdenních	celkový
Společenskovední vzdělávání	5	160
Přírodovědné vzdělávání	4	128
Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích	6	192
Tržní ekonomika, národní a světová ekonomika	5	160
Disponibilní hodiny	35	1 120
Celkem	128	4 096

Pramen: Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělávání Obchodní akademie, MŠMT 2007.

Rámcové rozvržení obsahu vzdělávání v oboru Ekonomika a podnikání

Vzdělávací oblasti a obsahové okruhy	Minimální počet vyučovacích hodin za celou dobu vzdělávání	
	týdenních	celkový
Společenskovědní vzdělávání	5	160
Přírodovědné vzdělávání	4	128
Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích	4	128
Ekonomika	9	288
Disponibilní hodiny	46	1 472
Celkem	128	4 096

Pramen: Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělávání Ekonomika a podnikání, MŠMT, 2007

Rámcové rozvržení obsahu vzdělávání v oboru Strojírenství

Vzdělávací oblasti a obsahové okruhy	Minimální počet vyučovacích hodin za celou dobu vzdělávání	
	týdenních	celkový
Společenskovědní vzdělávání	5	160
Přírodovědné vzdělávání	6	192
Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích	6	192
Ekonomické vzdělávání	3	96
Disponibilní hodiny	28	896
Celkem	128	4 096

Pramen: Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělávání Strojírenství, MŠMT, 2007.

4.2.2 Realizace zeměpisu na gymnáziích

Gymnázium Rokycany

ŠVP Moje škola

Učební osnovy předmětu – Zeměpis

Na Gymnázium Rokycany existují dvě formy středoškolského vzdělávání. První se realizuje na střední odborné škole prostřednictvím vzdělávacího oboru Ekonomické lyceum, druhá forma se realizuje na gymnáziu na vyšším gymnaziálním stupni. Rozložení časové dotace ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda viz následující tabulka se srovnáním učebních plánů SOŠ a Gymnázia Rokycany.

			Časová dotace			
Typ školy	Obor	Předmět	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník
SOŠ	Ekonomické lyceum	Zeměpis	-	2	2	-
Gymnázium	Vyšší stupeň všeobecného gymnázia	Seminář z dějepisu a zeměpisu	-	-	1	1
		Zeměpis	2	2	2	-

Pramen: ŠVP Ekonomické lyceum a ŠVP Moje škola, SOŠ a Gymnázium Rokycany, 2007.

Charakteristika předmětu Zeměpis

Vyučovací předmět Zeměpis vychází ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda a vzdělávacího oboru Geografie. Je určen žákům 1. až 3. ročníku

čtyřletého gymnázia a pátého až sedmého ročníku osmiletého gymnázia (kvinta – septima). Ve všech zmíněných ročnících jsou předmětu Zeměpis věnovány 2 vyučovací hodiny týdně. Ve 2. ročníku čtyřletého a v šestém ročníku osmiletého gymnázia probíhá terénní vyučování v rozsahu 1 až 3 dnů v průběhu geografického kurzu. Do výuky jsou zároveň zařazeny geografické exkurze.

Zeměpis má na škole ve vzdělání mnoho funkcí, jednou z předních je jeho integrační funkce, vycházející z oboru geografie. Zeměpis integruje ve svém vzdělávacím obsahu základní poznatky z řady přírodních, společenských a technických věd, zároveň také z oblasti kultury. To umožnilo začlenit průřezová témata přímo do vyučovacího procesu předmětu Zeměpis. Na škole se tak realizují během zeměpisné výuky všechny následující průřezová témata: Osobní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova, Mediální výchova.

Výběrové semináře

V rámci podpory zeměpisného vzdělávání využila škola disponibilní časovou dotaci pro vznik výběrových seminářů. Z nabízených seminářů odpovídá na potřeby žáků, chtějících se věnovat zeměpisu v dalším vzdělávání, kombinovaný seminář z dějepisu a zeměpisu. Seminář je rozdělen na dvě části a je dvouletý. Zeměpisná část vychází ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda a vzdělávacího oboru Geografie. Zeměpisný seminář je určen pro třetí a čtvrtý ročník čtyřletého gymnázia a sedmý (septima) a osmý ročník (oktáva) osmiletého gymnázia. V každém ročníku je zeměpisné vyučovací části k dispozici jedna vyučovací hodina týdně. Obsah předmětu navazuje na předmět Zeměpis a je zaměřen na prohloubení a rozšíření výuky.

Výběr ze vzdělávacího obsahu 3. ročníku - zeměpisná část

Školní vzdělávací program *Moje škola*
Seminář z dějepisu a zeměpisu – 3. ročník, septima (zeměpis)

Gymnázium Rokycany

KONKRETIZOVANÝ VÝSTUP	KONKRETIZOVANÉ UČIVO	HODNOCENÍ, REALIZACE
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Zhodnotí z různých hledisek (geografická poloha, přírodní poměry, hospodářství, obyvatelstvo, kultura, společné znaky) význam makroregionu ve světě. ➤ Určí podstatné vztahy makroregionu v globálním systému přírodní a sociální sféry. ➤ Posoudí přírodní bohatství makroregionu popíše strukturu sociálně geografické sféry a její regionální členění ➤ Reaguje na aktuální události v jednotlivých makroregionech i v jejich vnitřních a vnějších vztazích ➤ Zdůvodní příčiny a důsledky nestability různých regionů 	<p><i>REGIONY</i></p> <p>MAKROREGIONY SVĚTA</p> <p>Evropa Severní Amerika Latinská Amerika</p> <ul style="list-style-type: none"> - postavení makroregionu ve světě - přírodní poměry - historické aspekty vývoje regionů - politicko-ekonomická charakteristika - problémy a jejich možná řešení - méně významné lokality regionů 	<p>Během celého roku se prolíná hodnocení ústního a písemného zkoušení, referátů a prezentací.</p> <p>Pracovní listy Aktuality, zajímavosti.</p> <p>Samostatná práce. Skupinová práce. Diskuse.</p>

Pramen: ŠVP *Moje škola*, Gymnázium Rokycany, 2014

Gymnázium J. Š. Baara

ŠVP Otevřená škola

Učební osnovy předmětu Zeměpis

Na Gymnáziu J. Š. Baara v Domažlicích probíhá vzdělání ve třech vzdělávacích programech, konkrétně jde o čtyřletý, šestiletý a osmiletý program gymnaziálního vzdělávání. Profilace školy a obsah vzdělávacích oblastí je limitována dvěma faktory: 1. společenská objednávka (primárním posláním gymnázia je příprava na další studium), 2. lokalizace školy (v bývalém okrese Domažlice je Gymnázium jedinou státní školou poskytující všeobecné vzdělání). Přesto co se týče vzdělávacího oboru Geografie, na škole má následující postavení:

Vzdělávací obory	1.4, 3.6, 5.8	2.4, 4.6, 6.8	3.4, 5.6, 7.8	4.4, 6.6, 8.8	Celkem
Fyzika	3	3	2	-	8
Chemie	3	2,5	2,5	-	8
Biologie 1)2)	3	2,5	2,5	-	8
Zeměpis 1)	2	2	-	-	4
Dějepis	3	3	2	-	8
Základy společenských věd 3)	1	1	2	2	6
Informatika 5)	1		2	2	5
Volitelný blok 1/2/3/4			4	12	16
Celkem	33	33	33	33	132

Pramen: ŠVP Otevřená škola, Gymnázium J. Š. Baara, 2014.

Poznámky k učebnímu plánu

Konkrétní výuka předmětů probíhá ve třídách dle následujícího klíče: 8-leté studium (5,6,7,8), 6-leté studium (3,4,5,6), 4-leté studium (1,2,3,4). Časové a organizační vymezení předmětu probíhá ve všech třech vzdělávacích programech shodně, viz následující rozčlenění časové týdenní dotace pro předmět Zeměpis.

1.4 + 3.6 + 5.8..... 2 hodiny týdně

2.4 + 4.6 + 6.8.....2 hodiny týdně

3.4 + 5.6 + 7.8.....0 hodiny týdně

4.4 + 6.6 + 8.8.....0 hodiny týdně

Obsahové vymezení předmětu Zeměpis se odvíjí od jeho integrujícího obsahu a od mezipředmětových vazeb. Proto je realizován obsah vzdělávacího oboru Geografie RVP G spolu s obsahem oboru Geologie RVP G. Součástí vzdělávacího obsahu Informatika je část obsahu oblasti Člověk a příroda, Člověk a společnost. Dále se realizují tematické okruhy průřezových témat, jako je Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech,

Environmentální výchova a Multikulturní výchova. Na předmět Zeměpis pak navazuje Zeměpisný seminář, který se vyučuje ve 3. a 4. ročníku, v obou případech s časovou dotací dvou hodin týdně. Žáci si ho mohou vybrat z nabídky volitelného bloku.

Gymnázium Blovice

ŠVP Společně branou poznání

„Učební osnovy“ předmětu Zeměpis – vyšší gymnázium

Obsahové vymezení

Předmět Zeměpis čerpá svůj obsah ze vzdělávacích oblastí Člověk a příroda a Člověk a společnost po vzoru RVP G. Vedle oboru Geografie tradičně zahrnuje také obsah vzdělávacího oboru Geologie. Dílčí témata jsou spojena se vzdělávací oblastí Informatika a informační komunikační technologie. Průřezová témata jsou integrována do výuky. Konkrétně jde o tato témata: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Environmentální výchova a Multikulturní výchova. Typickým rysem předmětu Zeměpis tak jsou mezipředmětové vztahy s jinými obory ve škole (matematika, fyzika, biologie, dějepis, základy společenských věd apod.).

Časové vymezení předmětu je následující:

Kvinta, 1.ročník - 2 hodiny týdně

Sexta, 2. ročník - 2 hodiny týdně

Septima, 3. ročník - 2 hodiny týdně

Ve 4. roč. a v oktávě je zařazen výběrový seminář s dotací 2 hodin týdně.

Vzdělávací obsah dle ročníků

1. ročník (GEOGRAFIE JAKO VĚDA, ZEMĚ JAKO VESMÍRNÉ TĚLESO, GEOGRAFICKÉ INFORMACE A TERÉNNÍ VYUČOVÁNÍ, REGIONY SVĚTA – AMERIKA, AFRIKA, AUSTRÁLIE A OCEÁNIE, OCEÁNY A POLÁRNÍ OBLASTI)

2. ročník (REGIONY SVĚTA- ASIE, EVROPA, ČESKÁ REPUBLIKA, MÍSTNÍ REGION)

3. ročník (PŘÍRODNÍ PROSTŘEDÍ, SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ, ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ)

Učební plán vyššího gymnázia - výběr

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obory	Vyučovací předmět	Časová dotace				Celkem
			1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	
Člověk a příroda	Fyzika	Fyzika	2	3	3		8
	Chemie	Chemie	2,5	2	3		7,5
	Biologie	Biologie	2,5	3	2		7,5
	Geografie	Zeměpis	2	2	2		6
Člověk a společnost	Dějepis	Dějepis	2	2	2		6
	Základy společenských věd	Základy společenských věd	2	2	1		5
	Volitelný předmět	1. VP (konverzace)		2	2	2	6
	Volitelný předmět	2. VP			2	4	6
	Volitelný předmět	3. VP				4	4
	Volitelný předmět	4. VP				2	2

Pramen: ŠVP Společně branou poznání, Gymnázium Blovice, 2014.

Poznámky k učebnímu plánu

Zeměpis čerpá po jedné disponibilní hodině a obsahuje část vzdělávacího oboru Geologie.

Volitelné předměty čerpají v průběhu 3 let až 10 disponibilních hodin. Nabídka volitelných předmětů je obměňována. Přesto v aktuální nabídce lze nalézt seminář ze zeměpisu, jenž je jako povinně volitelný určen žákům 4. ročníku a dotován 2 hodinami týdně.

Gymnázium Stříbro

ŠVP Škola pro 21. století - pro vyšší stupeň osmiletého gymnázia

Učební osnovy předmětu - Zeměpis (ZEM)

Obsahové, organizační a časové vymezení

Předmět Zeměpis je vyučován jako samostatný předmět v kvintě až septimě dvě hodiny týdně. Celková týdenní dotace dosahuje 6 hodin ve struktuře 2h + 2h + 2h. Vzdělávací obsah Zeměpisu je rozdělen do následujících celků: Geografické pojmy; Kartografie a topografie; Přírodní obraz země; Regionální geografie světa; Regionální geografie Evropy a České republiky; Společenské a hospodářské prostředí a Životní prostředí.

Mezipředmětové vztahy

Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda a Člověk a společnost má předmět Zeměpis vazbu na: předmět Fyzika (např. fyzikální děje a procesy v atmosféře), předmět Chemie (např. ochrana životního prostředí), předmět Biologie (např. typy přírodních krajin), předmět Základy společenských věd (např. jádrové a periferní oblasti světa), předmět Dějepis (např. vývoj území států). Mezipředmětové vztahy jsou na škole realizovány i s předměty z ostatních vzdělávacích oblastí: Matematika (např. měřítko mapy) a Informatika a informační a komunikační technologie (např. zdroje geografických informací).

Zvláštní postavení vůči vzdělávacímu obsahu zeměpisu má předmět Biologie a geologie, který obsahuje vzdělávací oblast Geologii.

Ta je na jiných školách přímo integrována do předmětu Zeměpis. Zde lze pak vidět vazbu spíše mezipředmětovou.

Učební osnovy předmětu Biologie a geologie

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda		Předmět: Biologie a geologie	Ročník: oktáva
Dílčí školní výstup předmětu	Učivo	Průřezová témata	Mezipředmětové vztahy
<p>Porovná složení a strukturu jednotlivých zemských sfér a objasní jejich vzájemné vztahy. Využívá vybrané metody identifikace minerálů. Analyzuje energetickou bilanci země a příčiny vnitřních a vnějších geologických procesů. Určí nerostné složení a rozpozná strukturu běžných hornin. Analyzuje různé druhy poruch v litosféře. Využívá geologickou mapu ČR k objasnění geologického vývoje regionů.</p>	<p>GEOLOGIE Země jako geologické těleso Zemské sféry Geologická historie Země Geologické procesy v litosféře – magmatický proces, zvětrávání a sedimentace, metamorfní procesy, deformace litosféry</p>	<p>EnV 1 2 3</p>	<p>ZEM – Regiony ČR ITE – Vyhledávání informací</p>

Pramen: ŠVP Škola pro 21. století, Gymnázium Stříbro, 2014.

Průřezová témata

Do předmětu Zeměpis jsou integrována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova a Environmentální výchova.

Školní učební plán

Vzdělávací oblasti	Vzdělávací předměty	M	Hodinová dotace																							
			5. kvinta				6. sexta				7. septima				8. oktáva				ročníky celkem				Σ	z toho		
			M	D	V	C	M	D	V	C	M	D	V	C	M	D	V	C	5.	6.	7.	8.		D	V	C
Člověk a příroda	Fyzika	36	2	0,5			2				2				2				2,5	2	2	2		0,5		
	Chemie		2	0,5			2				2				2				2,5	2	2	2		0,5		
	Biologie a geologie		2				2				2				2				2	2	2	2				
	Zeměpis		2				2				2								2	2	2					
Člověk a společnost	Základy společenských věd	x	2				2				2				2				2	2	2	2		2		
	Dějepis		2				2				2			1					2	2	2	1		7		
Člověk a svět práce	Člověk a svět práce	x	Součást ZSV																							
Volitelné předměty		8					1				4				3	5				1	4	8		5		
Disponibilní časová dotace		26																								

Pramen: ŠVP Škola pro 21. století, Gymnázium Stříbro, 2014.

Poznámky k učebnímu plánu

M – minimální časová dotace; D – disponibilní časová dotace; V – dotace Výchova ke zdraví; C – dotace Člověk a svět práce.

Volitelné předměty si žáci volí dle nabídky od sexty. Zeměpisná témata jsou obsažena v seminářích, jako je:

ZES – Zeměpisný seminář..... 2 hod. týdně (4. ročník)

ASS – Astronomický seminář..... 2 hod. (4. ročník)

BIS – Biologický seminář..... 2 hod. (3. ročník)

Gymnázium Františka Křížíka

ŠVP Vzdělávání na míru

Učební osnovy předmětu - Zeměpis

Časové, obsahové a organizační vymezení

Předmět Zeměpis se vyučuje v 1. a 2. ročníku 2 hod. týdně a ve 3. ročníku po jedné hodině týdně. Realizace vzdělávacího obsahu je uskutečňována i začleněním krátkodobých projektů, aplikací znalostí v terénu, případně tematickou exkurzí. Součástí výuky je Chemicko-zeměpisný projekt, který je integrací učiva zeměpisu s chemií a fyzikou, popř. biologií.

Předmět Zeměpis obsahuje učivo a výstupy ze vzdělávacích oborů Geografie a Geologie ve vzdělávacích oblastech Člověk a příroda a Člověk a jeho svět. Zahrnuje i výstupy ze vzdělávací oblasti Informatika a informační a komunikační technologie (např. zdroje a vyhledávání informací). Výuka Zeměpisu se váže i na výstupy z geologie v geologickém projektu.

Vzdělávací obsah zahrnuje

Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie; Přírodní obraz Země; Regiony světa; Společenské a hospodářské prostředí; Životní prostředí; Česká republika.

Průřezová témata

Z průřezových témat zahrnuje učební plán vybraná témata z Výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Environmentální výchovu a Multikulturní výchovu.

Průřezová témata s vazbou na předmět Zeměpis:

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH (Tematický okruh: Globalizační a rozvojové procesy;

Globální problémy, jejich příčiny a důsledky; Žijeme v Evropě; Člověk a životní prostředí; Životní prostředí České republiky a regionu).

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA (Tematický okruh: Základní problémy sociokulturních rozdílů).

Ročníkové projekty a rozvrstvení průřezových témat

Název projektu	Ročník
Geologický projekt	1. (2. ročník) + kvinta (sexta)
Zeměpisně-chemická exkurze	2. - 3. ročník + sexta (septima)

Pramen: ŠVP Vzdělávání na míru, Gymnázium Františka Křížíka, 2014.

Geologický projekt je součástí ŠVP a integrací učiva biologie a zeměpisu na vyšším gymnáziu. Učivo je realizováno v kvintě, popřípadě v sextě. Cílem projektu je zopakování a prohloubení učiva. K tomu slouží exkurze po okolí Plzně.

Zařazení geologického projektu v osnovách Zeměpisu

Zeměpis -1. ročník			
Očekávané výstupy	Učivo	Průřezová témata	Časové rozvržení, poznámky
Student: <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozliší a vysvětlí rozdíl mezi nerostem a horninou ▪ rozpozná základní nerosty a horniny 	Opakování učiva z kvarty a 9. ročníku ZŠ Geologie Nerosty a horniny Práce v terénu		Geologický projekt - 1 týden v září

Pramen: ŠVP Vzdělávání na míru, Gymnázium Františka Křížíka, 2014.

Gymnázium Luďka Píky

ŠVP

Učební osnovy předmětu – Zeměpis

Vzdělávací obor Geografie je realizován v předmětu Zeměpis a dále volitelným předmětem Seminář ze zeměpisu. Zeměpis se vyučuje ve všech třech gymnaziálních vzdělávacích programech, které Gymnázium Luďka Píky nabízí. Pro potřeby srovnání jednotlivých programů, jako je 4-letý, 6-letý a 8-letý, jsou uvedeny v následujících tabulkách předměty, které zasahují do vzdělávací oblasti Člověk a příroda a Člověk a společnost. V případě předmětu Zeměpis, tak ten se žáci učí ve všech třech programech. Zaměříme-li se na vyšší stupeň sekundárního vzdělávání (jak je uvedeno v tabulce), pak nalezneme rozdíly především v týdenní časové dotaci. Učební plán čtyřletého gymnázia, s přihlédnutím k časové dotaci pro předmět Zeměpis, disponuje za všechny ročníky současně 7 hodinami a to ve struktuře 2h+2h+2h+1h. Učební plán šestiletého gymnázia disponuje v předmětu Zeměpis celkem 8 hodinami a to ve struktuře 2h+2h+2h+2h. V případě učebního plánu pro osmileté gymnázium je týdenní celková i konkrétní časová dotace pro předmět Zeměpis shodná s učebním plánem čtyřletého gymnázia.

Učební plán čtyřletého gymnázia - výběr

Předmět	1.ročník	2. ročník	3.ročník	4.ročník	celkem
Základy společenských věd	2	2	2	1	7
Dějepis	2	2	3	1	8
Zeměpis	2	2	2	1	7
Fyzika	3	3	3	0	9
Chemie	3	2,5	3	0	8,5
Biologie	3	2,5	3	0	8,5
Volitelné předměty	0	2	2	2	6
Volitelné předměty	0	0	2	2	4
Volitelné předměty	0	0	0	3	3
Volitelné předměty	0	0	0	3	3

Pramen: ŠVP Učit se pro život, ne pro školu; Gymnázium Luďka Píky, 2014.

Učební plán šestiletého gymnázia - výběr

Předmět	3.ročník	4.ročník	5.ročník	6.ročník	celkem
Dějepis	3	2	2	2	13
Základy společenských věd	2	2	2	2	8
Zeměpis	2	2	2	2	12
Fyzika	2	2	2	0	10
Chemie	2	2	2	0	10
Biologie	2	2	2	0	10
Volitelné předměty	0	0	2	2	4
Volitelné předměty	0	0	2	2	4
Volitelné předměty	0	0	0	3	3
Volitelné předměty	0	0	0	3	3

Pramen: ŠVP Otevřený svět, Gymnázium Luďka Píky, 2014.

Učební plán osmiletého gymnázia - výběr

Předmět	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	celkem
Dějepis	2	2	3	1	8
Základy společenských věd	2	2	2	1	7
Zeměpis	2	2	2	1	7
Fyzika	3	3	3	0	9
Chemie	3	2,5	3	0	8,5
Biologie	3	2,5	3	0	8,5
Volitelné předměty	0	2	2	2	6
Volitelné předměty	0	0	2	2	4
Volitelné předměty	0	0	0	3	3
Volitelné předměty	0	0	0	3	3

Pramen: ŠVP Učíš se pro sebe, Gymnázium Ludka Piky, 2014.

Volitelné předměty orientované na zeměpisná témata

Seminář Dnešní svět

Jedná se o jednoletý seminář nabízený pro žáky v 4. ročníku a v oktávě. Disponuje 3 hodinami týdně, což činí 90 hod/školní rok.

Seminář prohlubuje a rozšiřuje nejen učivo základů společenských věd, ale také nabízí bližší seznámení s aktuálními jevy naší společnosti,

rozšiřuje povědomí o místní, národní a mezinárodní situaci založené na porozumění sociálním, ekonomickým a politickým procesům. Vede žáky k orientaci v každodenním životě a k rozvíjení kritického myšlení.

Seminář ze Zeměpisu

Je dvouletý seminář určen pro 3. a 4. ročník, septimu a oktávu. S týdenní časovou dotací 2 hod – celkem 72 hod. za školní rok.

Dvouletý seminář ze zeměpisu je určen pro studenty posledních dvou ročníků osmiletého a čtyřletého studia. Cílem semináře je prohloubit učivo předmětu Zeměpis a zároveň studenty připravit k maturitě, vyberou-li si jako maturitní předmět právě předmět Zeměpis. Výuka uplatňuje vizuálně-aplikační metody, proto část výuky probíhá také prostřednictvím exkurzí.

Seminář ze Zeměpisu

Vedle dvouletého existuje i jednoletý seminář, pro žáky v 4. ročníku a oktávě s 3 hod. týdenní dotací – celkem 90 hod/školní rok.

Jednoletý seminář ze zeměpisu je určen pro studenty, kteří projevují hlubší zájem o tento předmět nebo z něho chtějí maturovat. Cílem a obsahem semináře je prohloubit učivo zeměpisu předchozích let a zároveň studenty připravit k maturitě. Výuka probíhá také prostřednictvím exkurzí.

Úvod do kulturní antropologie

Další možností kde se setkáváme se zeměpisnými tématy, alespoň v dílčích částech, je dvouletý seminář kulturní antropologie pro 3. a 4. ročník, septimu a oktávu. Jeho týdenní časová dotace dosahuje 2 hodin.

Seminář je vhodný pro doplňující informace o kulturách a kultuře jako takové a zároveň má povahu syntetizujícího semináře, kdy prolíná

několik předmětových témat. Hlavním cílem je pak kultivace osobnosti a mravních i občanských postojů, orientace v postmoderním světě.

Masarykovo gymnázium

ŠVP Gymnázium

Učební osnovy předmětu – Zeměpis

Předmět Zeměpis se vyučuje od primy do septimy na osmiletém gymnáziu a od prvního po třetí ročník čtyřletého gymnázia. Specifičností školy je tematické zaměření konkrétních tříd. Je-li pak třída přírodovědně zaměřená, následuje prodloužení studia zeměpisu o rok (do oktávy a čtvrtého ročníku). Pokud žáci chtějí ze zeměpisu maturovat, mohou si zvolit z volitelných předmětů Seminář ze zeměpisu. Ve vyšších ročnících (od septim, respektive třetích ročníků) v jazykových třídách lze dokonce učit zeměpis v němčině, případně i v angličtině. Praktická část výuky zeměpisu se realizuje při exkurzích a školních výletech. Samostatnou aktivitou žáků je účast v soutěži Eurorebus a v Zeměpisné olympiádě.

Učební plán jazykového zaměření - výběr

Učební plán	Min. časová dotace	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	Celkem
Člověk a společnost	Základy společenských věd	1	1	2	2	6
	Dějepis	2	2	2*	2+1*	9
Člověk a příroda	Fyzika	2	2	2	0	6
	Chemie	2	2	2	0	6
	Biologie	2	2	2	2	8
	Zeměpis	2	2	1*	0	5
	36					
Volitelné aktivity	Volit. předmět 1	0	2	2	2	6
	Volit. předmět 2	0	0	0	2	2
	Volit. předmět 3	0	0	0	2	2
Disponibil. hodiny	26					

Pramen: SVP Gymnázium, Masarykovo gymnázium, 2014.

Poznámky k učebnímu plánu

Předmět označený hvězdičkou se vyučuje v cizím jazyce. Žák má v cizím jazyce pouze jeden z označených předmětů. Rozdělení disponibilních hodin je následující: 4 h Člověk a společnost a Člověk a příroda a 2 h jsou určeny pro volitelné předměty. Například volitelný předmět Seminář ze zeměpisu si mohou žáci zvolit ve 3. a 4. ročníku. Seminář pak disponuje v obou ročnících po jedné vyučovací hodině týdně a realizují se v něm témata vzdělávacího oboru Geografie. Učební plán pro čtyřleté jazykově zaměřené gymnázium je strukturou, obsahem a časovou dotací shodný s učebním plánem osmiletého jazykově zaměřeného gymnázia vyššího stupně.

Učební plán všeobecného zaměření

Učební plán	Min. časová dotace	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	Celkem
Člověk a společnost	Základy společenských věd	1	1	2	2	6
	Dějepis	1	2	2	2	7
Člověk a příroda	Fyzika	2,5	2	2,5	2	9
	Chemie	2	2,5	2,5	2	9
	Biologie	2,5	2,5	2	2	9
	Zeměpis	2	2	1	0	5
	36					
Volitelné aktivity	Volit. předmět 1	0	2	2	2	6
	Volit. předmět 2	0	2	2	2	6
	Volit. předmět 3	0	0	2	2	4
	Volit. předmět 4	0	0	0	0	0
	8					
Disponibil. hodiny	26					

Pramen: SVP Gymnázium, Masarykovo gymnázium, 2014.

Poznámky k učebnímu plánu:

Rozdělení disponibilních hodin: 7 h Člověk a společnost a Člověk a příroda, 10 h – volitelné předměty. Žáci si mohou zvolit ve 3. a 4. ročníku volitelný předmět Seminář ze zeměpisu. Seminář se v obou ročnících dostává po jedné vyučovací hodině týdně a tematicky rozvíjí vzdělávací obsah oboru Geografie. Učební plán pro čtyřleté všeobecné gymnázium

je strukturou, obsahem a časovou dotací shodné s učebním plánem osmiletého všeobecného gymnázia vyššího stupně.

Gymnázium Mikulášské náměstí Plzeň

ŠVP Zaměření všeobecné

Učební osnovy předmětu – Zeměpis

Učební plán všeobecného zaměření

PŘEDMĚT	pozn.	I.	II.	III.	IV.	celkem
Fyzika	1,2,3	2+2/3	2	3/1 (1)	2	9+2/3 (1)
Chemie	1,2,3	2+2/3	2	3/1 (1)	0	7+2/3 (1)
Biologie	1,2,3,4	2+2/3	3/1 (1)	3/1 (1)	2	10+2/3 (2)
Zeměpis	5	2	2	2 (2)	1 (1)	7 (3)
Základy společenských věd	3,4	1	3 (2)	2	2 (2)	8 (4)
Dějepis		2	2	2 (2)	2 (2)	8 (4)
Volitelné předměty	6	0	0	1	8 (1)	9 (1)

Pramen: ŠVP Zaměření všeobecné, Gymnázium Mikulášské náměstí Plzeň, 2014.

Poznámky k učebnímu plánu

- 1) Třída se dělí ve cvičeních na poloviny
- 2) V 1. ročníku je celková dotace na cvičení ve F, Ch, Bi 2 hodiny týdně. Každý týden tak absoluje žák dvouhodinové cvičení z jednoho z těchto tří předmětů. Cvičení se cyklicky opakují.
- 3) Součástí obsahu je část oblasti Člověk a svět práce
- 4) Součástí obsahu je část oblasti Člověk a svět zdraví
- 5) Součástí obsahu je část oblasti Člověk a společnost
- 6) Ve třetím a čtvrtém ročníku budou žáci rozděleni do skupin podle znalostí a zájmu

V tabulce učebnímu plánu jsou v závorce za počtem vyučovacích hodin uvedeny využití disponibilní hodiny.

Volitelné předměty

Čtvrtý ročník si mohou žáci zvolit z volitelných předmětů Seminář ze zeměpisu, který se vyučuje 2 hodiny týdně.

Gymnázium Mikulášské náměstí Plzeň

ŠVP Zaměření matematika a přírodní vědy

Učební osnovy předmětu – Zeměpis

Učební plán matematického a přírodovědného zaměření

PŘEDMĚT	pozn.	I.	II.	III.	IV.	celkem
Fyzika	1,2,3	2+2/3	3/1 (1)	3/1 (1)	2	10+2/3 (2)
Chemie	1,2,3	2+2/3	2	3/1 (1)	2 (2)	9+2/3 (3)
Biologie	1,2,3,4	2+2/3	3/1 (1)	3/1 (1)	2	10+2/3 (2)
Zeměpis	5	2	2	2 (2)	1 (1)	7 (3)
Základy společenských věd	3,4	1	2	2 (1)	2 (2)	7 (3)

Dějepis		2	2	2 (2)	0	6 (2)
Volitelné předměty	6	0	0	1	9 (2)	10 (2)

Pramen: ŠVP Zaměření matematika a přírodní vědy, Gymnázium Mikulášské náměstí Plzeň, 2014.

Poznámky k učebnímu plánu

- 1) Třída se dělí ve cvičeních na poloviny.
- 2) 1. ročník mají žáci celkovou dotaci pro cvičení ve F, Ch, Bi 2 hodiny týdně.
- 3) Součástí obsahu je část vzdělávací oblasti Člověk a svět práce.
- 4) Součástí obsahu je část vzdělávací oblasti Člověk a svět zdraví.
- 5) Součástí obsahu je část vzdělávací oblasti Člověk a společnost.
- 6) U volitelných předmětů, které se realizují ve 3. a 4. ročníku, budou žáci rozděleni do skupin podle znalostí a zájmu. Zeměpisně orientované volitelné předměty jsou: Seminář ze zeměpisu (2h/týdně) a Astronomický kroužek.

V tabulce učebního plánu jsou v závorkách za počtem vyučovacích hodin uvedeny využití disponibilní hodiny.

Sportovní gymnázium Plzeň

ŠVP Gymnázium - vstupní brána na vysokou školu

Učební osnovy předmětu – Zeměpis

Sportovní gymnázium je jedinou státní školou svého typu v Plzeňském kraji. Nabízí sportovně nadaným žákům studium gymnázia a

současně možnost věnovat se sportu. Přitom hlavním cílem je příprava ke studiu na libovolné vysoké škole. Mezi povinnými předměty tak najdeme i předmět Zeměpis. Zeměpisné vzdělávání se realizuje ve všech čtyřech vzdělávacích programech; Gymnázium se sportovní přípravou, Gymnázium – čtyřleté studium, Gymnázium – osmileté studium a Kvinta. V oboru Gymnázium se sportovní přípravou probíhá výuka v 1. - 4. ročníku podle ŠVP Gymnázium - vstupní brána na vysokou školu. Časová týdenní dotace pro předmět Zeměpis je následující:

Učební plán se čtyřletým studijním zaměřením

Vyučovací předmět	Týdenní časová dotace dle ročníku			
	1.	2.	3.	4.
ZSV	1	1	2	2
Dějepis	2	2	2	2
Zeměpis	2	1	2	2
Fyzika	2	2	3	2*
Chemie	2	2	2	2*
Biologie	2	2	2	2
Vol.př.1	0	2	2	2
Vol.př.2	0	0	2	2
Vol.př.3	0	0	0	2

Pramen: ŠVP Gymnázium - vstupní brána na vysokou školu, Sportovní gymnázium Plzeň, 2014.

Poznámky k učebnímu plánu

ŠVP bylo vytvořeno na základě pokynů Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia se sportovní přípravou (RVP GSP). Volitelné předměty jsou žákům nabízené dle vzdělávacích oblastí, volitelný předmět ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda je realizován jako Seminář ze zeměpisu ve 4. ročníku s týdenní časovou dotací dvou hodin.

4.2.3 Realizace zeměpisu na obchodních akademiích

Vzdělávací program Obchodní akademie náleží do vzdělávacích programů odborného vzdělávání. Školní vzdělávací programy se řídí dle Rámcového vzdělávacího programu pro obor vzdělávání Obchodní akademie, nad kterým dohlíží Národní ústav odborného vzdělávání.⁵⁶

Rámcové rozvržení obsahu vzdělávání u OA

Vzdělávací oblasti a obsahové okruhy	Minimální počet vyučovacích hodin za celou dobu vzdělávání	
	týdenních	celkový
Společenskovědní vzdělávání	5	160
Přírodovědné vzdělávání	4	128
Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích	6	192
Tržní ekonomika, národní a světová ekonomika	5	160
Disponibilní hodiny	35	1 120
Celkem	128	4 096

Pramen: Rámcové vzdělávací programy podle kategorií oborů vzdělání, NUOV, 2014.

Obchodní akademie Plzeň

ŠVP Ekonomické lyceum

Učební osnovy předmětu – Zeměpis

Ve vzdělávacím programu Ekonomické lyceum je pro žáky zahrnut předmět Zeměpis (jak je uvedeno v názvu vyučovacího předmětu v učebních osnovách). Ten je vyučován v 1. a 2. ročníku, v obou případech se mu dostává po dvou hodinách týdně. Vyučovací předmět Zeměpis je však zanesen do učebních osnov jako Hospodářský zeměpis. Vzhledem k pojetí výuky na Ekonomickém lyceu, následný rozpis vzdělávacího obsahu je uveden pod názvem Hospodářský zeměpis.

Obchodní akademie v oboru Ekonomického lyce vyučuje formou vzdělávacích programů. V rámci vzdělávacího oboru Geografie je na škole vyučován předmět Zeměpis, který je zařazen pod vzdělávací program Ekonomické vzdělávání. Není tak zařazen do existujícího přírodovědného programu, kde lze nalézt ostatní přírodovědné předměty, jako je Fyzika, Chemie a Biologie.

Specifikem v rozvržení učiva během roku (září - červen) je využití týdnů, v nichž je výuka realizována. Vyučování dle rozpisu učiva tak probíhá v 1. až 3. ročníku po dobu 34 týdnů, ve 4. ročníku po dobu 30 týdnů. Škola k této základní týdenní časové dotaci nabízí tzv. časovou rezervu. Ta u 1. ročníku činí 6 týdnů, u 2. ročníku a 3. ročníku 3 týdny a u 4. ročníku 4 týdny.

Vzdělávací obsah vzdělávacího předmětu Zeměpis

1. ročník – předmět Hospodářský zeměpis

---

⁵⁶ NUOV. Rámcové vzdělávací programy. Rámcové vzdělávací programy podle kategorií oborů vzdělání. Dostupné z: <<http://www.nuov.cz/ramcove-vzdelavaci-programy>>.

Předmět je orientován na znalost fyzické geografie (Země jako celek) a také socioekonomické sféry (Regionální geografie – Afrika, Austrálie a oceánie, Amerika, Asie)

2. ročník – předmět Hospodářský zeměpis

Předmět navazuje na vzdělávací obsah předmětu Zeměpis. Pokračuje se v regionální geografii, konkrétně se výuka týká hospodářské znalosti Evropy a České republiky.

Učební osnovy Ekonomického lycea

			Časová dotace				
Vzdělávací oblast	Vzdělávací obory	Vyučovací předmět	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	Celkem
Člověk a příroda	Fyzika	Fyzika	2	2			4
	Chemie	Chemie	2	2			4
	Biologie	Biologie	2	2			4
	Geografie	Zeměpis	2	2			4
Člověk a společnost	Dějepis	Dějepis	2	2	2		6
	Základy společenských věd	Občanská nauka Společenská nauka*	2	1*	2		5
	Volitelný předmět	Dějepisný seminář				2	2

Pramen: ŠVP Ekonomické lyceum, Obchodní akademie Plzeň, 2014.

Poznámky k učebnímu plánu

Od 3. ročníku jsou zařazeny výběrové (volitelné) předměty. Ze vzdělávací oblasti blízké oboru Geografie, Člověk a společnost, je zahrnut jen Dějepisný seminář.

Průřezová témata

Tematický obsah předmětu Hospodářský zeměpis obsahuje následující průřezová témata: Občan v demokratické společnosti, Člověk a životní prostředí, Informační a komunikační technologie

Mezipředmětové vztahy

Vzhledem k orientaci Ekonomického lycea na konkrétní specifickou vzdělávací oblast, je postavení zeměpisného vzdělávání rozvíjeno i v jiných předmětech, respektive v kooperaci s předmětem Dějepis, Informační technologie, Ekonomika, Český jazyk a literatura, Občanská nauka a Statistika.

Srovnání časové dotace u vybraných předmětů v Ekonomickém lyceu

RVP			ŠVP		
Vzdělávací oblasti a obsahové okruhy	minimální počet		Vyučovací předmět	skutečný počet	
	týdenní	celkový		týdenní	celkový
Společenskovědní vzdělávání	10	320	Občanská nauka	4	136
			Dějepis	6	204
			Psychologie	2	68
Přírodovědné vzdělávání	10	320	Fyzika	4	136
			Chemie	4	136
			Biologie	4	136
			Zeměpis	2	68
Národní a světová ekonomika	5	160	Ekonomika	3	92
			Zeměpis	2	68
Disponibilní hodiny	27	864	Výběrové předměty	6	188
Celkem	128	4 096	Celkem	131	4 326
Kurzy	0 týdnů		Kurzy	2 týdny	

Pramen: ŠVP Ekonomické lyceum, Obchodní akademie Plzeň, 2014.

Obchodní akademie Plzeň

ŠVP Obchodní akademie

Učební osnovy předmětu – Hospodářský zeměpis

Po vzoru dceřiného Ekonomického lycea se zeměpisné vzdělávání realizuje v 1. ročníku předmětem Hospodářský zeměpis a v 2. ročníku navazujícím předmětem Hospodářský zeměpis. V obou případech s časovou dotací 2 hodin na týden, která je využita pro vzdělávací obsah zaměřený na studium vazeb socioekonomické a fyzickogeografické sféry. Geografické učivo se v rozmezí od 1. do 2. ročníku dotýká poznatků o Zemi, charakteristik jednotlivých světových regionů a Evropy a České republiky. V ŠVP Obchodní akademie je pak oproti Ekonomickému lyceu shodně uveden název vyučovacího předmětu s názvem předmětu v učebních osnovách. Průřezová témata a mezipředmětové vztahy jsou identické se vzdělávacím obsahem v ŠVP Ekonomického lycea.

Učební osnovy dle ŠVP Obchodní akademie Plzeň

Kategorie a názvy vyučovacích předmětů	Počet týdenních vyučovacích hodin v ročníku				
	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	Celkem
a) základní všeobecné					
Občanská nauka	1	2			3
Dějepis	2	2			4
Základy přírodních věd	2	1	2		5
b) základní odborné					
Ekonomika	3	3	1	2(1)	11(1)
Statistika			2(1)		2(1)
Hospodářský zeměpis	2	2			4

c) výběrové					
Dějepis			2(2)	2(2)	4(4)
Psychologie			2(2)	2(2)	4(4)
Společenské vědy			2(2)	2(2)	4(4)

Pramen: ŠVP Obchodní akademie, Obchodní akademie Plzeň, 2014.

Srovnání časové dotace u vybraných předmětů Obchodní akademie

RVP			ŠVP		
Vzdělávací oblasti a obsahové okruhy	Minimální počet		Vyučovací předmět	Skutečný počet	
	týdenní	celkový		týdenní	celkový
Společenskovědní vzdělávání	5	160	Občanská nauka	3	102
			Dějepis	4	136
			Právo	1	30
Přírodovědné vzdělávání	4	128	Základy přírodních věd	5	170
Tržní ekonomika, národní a světová ekonomika	5	160	Ekonomika	1	34
			Základy mikro a makroekonomie	2	60
			Hospodářský zeměpis	4	136
Disponibilní hodiny	35	1 120	Výběrové předměty	8	256
Celkem	128	4 096	Celkem	129	4 254

Pramen: ŠVP Obchodní akademie, Obchodní akademie Plzeň, 2014

Gymnázium Stříbro

ŠVP Obchodní akademie – základ profesního života

Učební osnovy předmětu – Hospodářský zeměpis

Předmět Hospodářský zeměpis je v ŠVP OA zasazen do školou pojaté vzdělávací oblasti Tržní ekonomika, národní a světová ekonomika. Které je dle školního pojetí přisouzeno v rámci minimální týdenní časové

dotace 5 hodin. Vzhledem k časovým potřebám předmětů, které jsou školou do této oblasti zahrnuty (Národní a světová ekonomika, Základy mikro a makroekonomie, Hospodářský zeměpis), je v reálném počtu těmto předmětům o několik hodin přidáno. Hospodářský zeměpis tak využívá přidělené týdenní časové dotace v řádu 3 hodin a předmět Národní a světová ekonomika, který je též ve zmíněné vzdělávací oblasti, ten disponuje 2 hodinami.

Učební plán Gymnázium Stříbro obor Obchodní akademie - výběr

Kategorie a názvy vzdělávacích předmětů		Rozdělení	Dispon. hodiny	Počet týdenních vyučovacích hodin v ročníku					
				celkem	1.	2.	3.	4.	
Základní všeobecné předměty			53	16	69	22	16	16	15
Dějepis	DEJ	2	1	3	2	1			
Občanská nauka	OBN	3	2	5	1	1	2	1	
Fyzika	FYZ	2		2	2				
Chemie	CHE	1		1			1		
Biologie a ekologie	BIE	1	1	2	2				
Základní odborné předměty			40	10	50	11	17	12	10
Národní a světová ekonomika	NSE	2		2		2			
Hospodářský zeměpis	HOZ	1	2	3	2	1			

Pramen: ŠVP Obchodní akademie, Gymnázium Stříbro, 2014.

Průřezová témata

Průřezová témata jsou realizována integrací do předmětu Hospodářský zeměpis následovně: Občan v demokratické společnosti - stát, politický systém, soudobý svět (1. a 2. ročník); Člověk a životní prostředí - biosféra v ekosystémovém pojetí (1. ročník) a současné globální, regionální a lokální problémy (1. a 2. ročník); Člověk a svět práce - trh práce (1. ročník) a písemná a verbální sebereprezentace na trhu práce (2. ročník).

5 VYHODNOCENÍ - DISKUSE

6 ZÁVĚR

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

7.1 Literatura

ČERVENÝ, Pavel. Průřezová témata z pohledu zeměpisu. In: *Miscellanea geographica Universitatis Bohemiae occidentalis* 12. Plzeň: KGE ZČU v Plzni, 2007, s. 29-35. ISBN 978-80-7043-589-2.

GUINN, A., KRATOCHVÍL, O., MATUŠÍKOVÁ, I. Úvod do učitelství. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2007. 254 s. ISBN 978-7314-123-5.

FRAJER, Jindřich, ed. et al. Nové metody ve výuce geografie: sborník příspěvků z konference: 27. - 28. 9. 2013, katedra geografie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 87 s. ISBN 978-80-210-6664-9.

HERINK, Josef a TLACH, Stanislav. Základy zeměpisných znalostí: příručka k sestavení učebních osnov a ověřovací sbírka úloh pro vyučovací předmět Zeměpis ve školních vzdělávacích programech pro základní vzdělávání. 2., rozš. a upr. vyd. Praha: Nakladatelství České geografické společnosti, 2006. 117 s. ISBN 80-86034-67-4.

Hynek A, Vávra J, DEŠIFROVACÍ KLÍČ K SOUČASNÝM GEOGRAFÍManeb Úvod do geografie (v konvenční terminologii), červenec-září 2011, katedra geografie Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické, TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI.

Janík, T., Maňák, J., Knecht, P. Proměny kurikula současné české školy: vize a realita, 2010. *ORBIS SCHOLAE*, 2010, roč. 4, č. 3, s. 9–35, ISSN 1802-4637

KARVÁNKOVÁ, Petra. Vývoj didaktiky geografie a nové trendy výuky zeměpisu v Česku. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Geographica IV* (2013), s. 101–109. ISSN 2084-5456.

Kašparová J. a kol. Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU. Praha, Národní ústav odborného vzdělávání 2007 ISBN 978-80-85118-12-4.

KNECHT, Petr a HOFMANN, Eduard. K problému řazení geografického učiva ve školních vzdělávacích programech. Informace České geografické společnosti. 2013, 32(2), s. 13-25. ISSN 1213-1075.

MAŇÁK, J., JANÍK, T., ŠVEC, V. Kurikulum v současné škole. Brno: Padio, 2008. 127 s. ISBN 978-80-7315-175-1.

MICHÁLEK, Alois. Výuka geografie/zeměpisu - terra Inkognita?. Geografie: sborník České geografické společnosti. 2003, 108(1), s. 76-91. ISSN 1212-0014.

PÍŠOVÁ, Michaela et al. Kurikulární reforma na gymnáziích: případové studie tvorby kurikula: [výzkumná zpráva]. 1. vyd. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2011. 303 s. ISBN 978-80-87000-78-6.

Podpora učitelů gymnázií: projekt KURIKULUM G. Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010. 40 s. ISBN 978-80-87000-46-5.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. Pedagogický slovník. Praha: Portál, 2013. 400 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

ŘEZNÍČKOVÁ, Dana. Geografické dovednosti, jejich specifikace a kategorizace. Geografie: sborník České geografické společnosti. 2003, 108(2), s. 146-163. ISSN 1212-0014.

ŘEZNÍČKOVÁ, Dana. Jak koncipovat výukový předmět zeměpis ve školních vzdělávacích programech? Geografické rozhledy. 2006-2007, 16(4), s. 20-21. ISSN 1210-3004.

ŘEZNÍČKOVÁ, Dana. O čem je vlastně zeměpis?: Zeměpis jako (bezbřehý) výukový předmět. Geografické rozhledy. 1999-2000, 9(2). Příloha, s. I-II. ISSN 1210-3004.

ŘEZNÍČKOVÁ, Dana. Rámcový vzdělávací program pro gymnázia z pohledu geografie, 1. Geografické rozhledy. 2006-2007, 16(2), s. 14, 19. ISSN 1210-3004.

7.2 Prameny

BALADA, Jan et al. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. 100 s. ISBN 978-80-87000-11-3.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky. Praha: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 2007. 95 s.

Eurybase. The Information Database on Education Systems in Europe (2007/08): Organizace vzdělávací soustavy České republiky 2007/08.

Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. ISBN: 978-80-87000-13-7.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001. 98 s. ISBN 80-211-0372-8.

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. Praha: Academia, 2001. 647 s. ISBN 80-200-0493-9.

7.3 Internetové zdroje

Analýza naplnění cílů Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice (Bílé knihy) v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Verze 13. 3. 2009 [cit. 14. 5. 2014] Dostupné na [www: <http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/knihovna-koncepci/bila-kniha/av_evaluace_bk.pdf>](http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/knihovna-koncepci/bila-kniha/av_evaluace_bk.pdf).

Hučínová, L. Klíčové kompetence – nová výzva z EU I. Metodický portál RVP [online]. 29. 06. 2004,]. [cit. 2014-12-9]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/13/KLICOVE-KOMPETENCE---NOVA-VYZVA-Z-EU-II.html/>

Hynek A., Základy geografického vzdělávání. Základy geografického vzdělávání. [online] [cit. 2014-12-9]. Dostupné z: <http://svp.muni.cz/ukazat.php?docId=226>

MŠMT ČR. Vzdělávací soustava. Informace o vzdělávání v ČR. Online [cit. 2014-12-9]. Dostupné z <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/vzdelavaci-soustava>.

Národní ústav odborného vzdělávání (NÚOV). K vývoji konceptu klíčových kompetencí. [online] [cit. 2014-12-9]. Dostupné z <http://www.nuov.cz/k-vyvoji-konceptu-kk>

Plzeňský kraj, Základní informace o kraji. [online] [cit. 2014-12-9]. Dostupné z: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/kategorie/plzensky-kraj>.

Plzeňský kraj, Seznam škol a školských zařízení. [online] [cit. 2014-12-9]. Dostupné z: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/seznam-skol-a-skolskych-zarizeni>.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s. [cit. 2014-12-09]. Dostupné z webové stránky:<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

ŠÍBOVÁ, M., HUČÍNOVÁ, L., KRČKOVÁ, S. K čemu jsou v ŠVP klíčové kompetence a výchovné a vzdělávací strategie. Metodický portál RVP [online]. 12. 6. 2006,]. [cit. 2014-12-9]. Dostupné z: <http://www.rvp.cz/clanek/490/598>

8 RESUMÉ

The topic of this thesis reflects the implementation of geographic education in the Czech Republic. It describes specific educational documents that started to be applied in the Czech education in several stages. Due to political changes, space for discussion of the new educational content originated. The educational and professional community in 2000 was inspired by the new European education concept. From this concept the basic principles of how effectively teach future generations and how to prepare them for life arose. One of the principles has become key competencies which develop students comprehensively. A transformation of the educational process, initiated by the state and by educational institutions followed. This transformation is focused on changing the educational content and objectives, which has to do with the teaching subjects itself. It is therefore questionable whether the geographic subjects are in a better position after the reform. The aim of this work is to map the status in which nowadays Geography and its related subjects are at particular schools, in this case in the Pilsen Region. The purpose should be to make possible for all teachers to gain a broader view of the subject taught and then help enforce its undisputable educational significance, which it deserves in the educational documents.

9 PŘÍLOHY

Rámcový učební plán

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obor	Celkový počet hodin během studia	
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	12	povinně v každém ročníku
	Cizí jazyk 1 ²	12	povinně v každém ročníku
	Cizí jazyk 2 ²	12	povinně v každém ročníku
Matematika a její aplikace		10	povinně v 1.–3. ročníku
Člověk a příroda	Fyzika	36	povinně v 1.–2. ročníku
	Chemie		
	Biologie		
	Geografie ⁵		
	Geologie		
Člověk a společnost	Občanský a společenskovední základ		
	Dějepis		
	Geografie ⁵		
Člověk a svět práce		X	v průběhu 1.–4. ročníku ¹
Člověk a zdraví	Tělesná výchova	8	povinně v každém ročníku
	Výchova ke zdraví	X	v průběhu 1.–4. ročníku ¹
Umění a kultura ³	Hudební obor	43	povinně v 1.–2. ročníku
	Výtvarný obor		
Informatika a informační a komunikační technologie		4	v průběhu 1.–4. ročníku
Volitelné vzdělávací aktivity ⁴		8	povinně v 3.–4. ročníku
Průřezová témata		X	v průběhu 1.–4. ročníku ¹
Disponibilní hodiny		26	plně v kompetenci ředitele
Celková povinná časová dotace		132	

X – časovou dotaci stanovuje ŠVP

¹ Obsah vzdělávací oblasti (oboru) musí být zařazen v průběhu tohoto období, konkrétní zařazení je stanoveno ve ŠVP.

² Jedním z cizích jazyků musí být jazyk anglický.

³ Nabídka musí být taková, aby si žáci si na základě vlastní volby mohli osvojit obsah alespoň jednoho z oborů v plném rozsahu, včetně obsahu integrujícího tématu Umělecká tvořba a komunikace.

⁴ Dotace je určena k realizaci volitelných předmětů.

⁵ Název tohoto vzdělávacího oboru je vzhledem k přírodovědněsociální povaze Geografie uveden ve výčtu oborů u obou vzdělávacích oblastí – Člověk a příroda a Člověk a společnost.

⁶ Využitá musí být celá dotace. Určena je pro realizaci průřezových témat, pro zavedení dalších vyučovacích předmětů, pro vytváření profilace školy, pro posílení časové dotace jednotlivých vzdělávacích oblastí (oborů).

Pramen 1: Organizace vzdělávací soustavy České republiky, 2007/08, s. 115.

Generalizovaný učební plán čtyřletého gymnázia – denní forma studia

Počet hodin ročně					
Ročník	1	2	3	4	celkem
Český jazyk a literatura	3	3	3	3	12
Cizí jazyk 1	3	3	3	3	12
Cizí jazyk 2	3	3	3	3	12
Latina	R	R	R	R	R
Základy společenských věd	1	1	2	2	6
Dějepis	2	2	2	R	6
Zeměpis	2	2	R	R	4
Matematika	3	3	2	2	10
Deskriptivní geometrie	R	R	R	R	R
Fyzika	2	2	2	R	6
Chemie	2	2	2	R	6
Biologie/geologie	2	2	2	R	6
Informatika a výpočetní technika	2	R	R	R	2
Estetická výchova	2	2	R	R	4
Tělesná výchova	2	2	2	2	8
Počet hodin ročně					
Volitelný předmět 1	R	R	2	2	4
Volitelný předmět 2	-	R	2	2	4
Volitelný předmět 3	-	-	R	2	2
Volitelný předmět 4	-	-	-	R	R
Celkem předepsaných hodin	29	27	27	21	104
Disponibilní hodiny (R)	2/4	4/6	4/6	10/12	20/28
Celkem	31/33	31/33	31/33	31/33	124/132
Nepovinné předměty					

Pramen 2: Organizace vzdělávací soustavy České republiky, 2007/08, s. 111.